

શ્રી મંગલકલશ કુમારનો રાસ.

પુણ્યફલ મહાત્મ્ય મય.

એ વિવેકી પુરુષનું ચરિત્ર.

સમસ્ત

સમ્યક્દૃષ્ટિ સજ્જનોને વાંચવાલાયક
જાણીને,

શ્રાવક શાળા ઝીમસિંહ માણકે,

મુંબઈમાં

નિર્ણયસાગર નામક મુદ્રાલયમાં બાલકૃષ્ણ
રામચંદ્ર ઘાણેકર પાસે મુદ્રિત કરાવ્યું છે.

સંવત ૧૯૬૬-સન ૧૯૦૯

॥ अथ ॥

॥ श्री मंगलकलश रासः प्रारच्यते ॥

॥ दोहा ॥

॥ प्रणमुं सरसति स्वामिनी । कविजन केरी माय
॥ वीणा पुस्तक धारिणी । कवियणने वरदाय ॥ १ ॥
काश्मीरें जग जाणीयें । मातानुं अहि ठाण ॥ बीजुं
मरुधर देशमां । अजारीयें मंकाण ॥ २ ॥ मनशुद्धें प्रण-
मी करी । मागुं वयण विदास ॥ जेम मुजने सुख
ऊपजे । पूगे मननी आश ॥ ३ ॥ मंगलकलश कुमार-
नो । रास रचुं मन रंग ॥ देज्यो वयण शोहामणुं । मुऊ
मन बहु उठरंग ॥ ४ ॥ वढी प्रणमुं निज गुरु सदा
जेहनो बहु उपकार ॥ ते गुरु उपकारी सदा । जेम
जगमां जलधार ॥ ५ ॥ उत्तमना गुण वरणवे । आखं-
डल महाराज ॥ देवसजामांहे बेसिनें । एम जाखे जिन-
राज ॥ ६ ॥ उत्तमना गुण बोलीयें । कीजें तीरथ यात्र ॥
दान सुपात्रें दीजीयें । निर्मल होवे गात्र ॥ ७ ॥ श्री
जिन धर्म पसाउळें । पामी बहुली कृद्धि ॥ सुख जोग-
वी संसारनां । अविचल पाम सिद्धि ॥ ८ ॥ तेणे कारण

(२)

जवियण तुमें । सुणजो सरस संबंध ॥ आलस अंगें
परहरी । मूकी घरना बंध ॥ ए ॥ जणतां सांजलतां
थकां । करतां बहु वखाण ॥ दिन दिन दोलत संपजे ।
जयलब्धी कट्याण ॥ १० ॥ कोण नयरी कोण देश-
मां । कीधां उत्तम काम ॥ सावधान थइ सांजलो ।
जेम पामो सुखधाम ॥ ११ ॥

॥ ढाल पहेली ॥ राग काफी ॥ अलबेलानी देशी ॥

॥ जंबुद्धीपमां जाणीयें रे लाल । दक्षिण जरत अ-
जिराम ॥ सुखकारी रे ॥ तिहां मालव देश वखाणीयें रे
लाल । डुबलानो आधार ॥ सुखकारी रे ॥ १ ॥ गिरुवो मो-
हन मालवो रे लाल । सवि देशनो राजान ॥ सुण ॥ न-
दीय नवाण जिहां घणां रे लाल । उपजे बहुलां धान ॥
॥ सुण ॥ २ ॥ गिरुवो ॥ जिहां जिनवरनां सुंदरु रे
लाल । मोहोटां सोहे प्रासाद ॥ सुण ॥ कलश ध्वजा
करी शोजता रे लाल । उंचा गगनशुं मांडे वाद ॥
॥ सुण ॥ ३ ॥ गिरु ॥ धर्मशाला घणी देशमां रे लाल ।
सुख पामे अणगार ॥ सुण ॥ पुण्यवंत श्रावक जिहां
घणा रे लाल । सूधा समकित धार ॥ सुख ॥ ४ ॥
॥ गि ॥ चार अठार तरुवर तणी रे लाल । फूली र-
ही वनराय ॥ सुण ॥ नित्य वरसालो जाणीयें रे लाल ।

(३)

सरस घणी अंबराय ॥ सु० ॥ ५ ॥ गि० ॥ नगरी उ-
ज्जैणी जाणीयें लाल । अमरावती अवतार ॥ सु०
सुखिया लोक तिहां वसे रे लाल । चोराशी बाजार ॥
॥ सु० ॥ ६ ॥ गि० ॥ राज्य करे तिहां राजीयो रे
लाल । वैरिसिंह चूपाळ ॥ सु० ॥ शूरवीर ने साहसी
रे लाल । जीवदया प्रतिपाल ॥ सु० ॥ ७ ॥ गि० ॥
सोमचंद्राजिध नारजा रे लाल । राणी गुणमणि खा-
ण ॥ सु० ॥ राजाना मनमां वसी रे लाल । बोले म-
धुरी वाण ॥ सु० ॥ गि० ॥ व्यवहारी मांहे वखाणीयें रे
लाल । धनदत्त शाह उदार ॥ सु० ॥ जैन धर्मनी वास-
ना रे लाल । नगर तणो शणगार ॥ सु० ॥ गि० ॥
सत्यज्ञामा नामें जामिनी रे लाल । शीलालंकृत देह ॥
सु० ॥ तस कूखें ठोरु न उपजे रे लाल । मोहोटो अव-
गुण एह ॥ सु० ॥ १० ॥ गि० ॥ पुण्यथकी ते पाम-
शे रे लाल । अति उत्तम संतान ॥ सु० ॥ पुण्यथी स-
वि सुख संपजे रे लाल । पुण्यथी नवे निधान ॥ सु०
॥ ११ ॥ गि० ॥ देव गुरुनी बहु रागिणी रे लाल । कोम-
लजाति स्वभाव ॥ सु० ॥ सावधान थइ साचवे रे ला-
ल । दान शीयल तप जाव ॥ सु० ॥ १२ ॥ गि० ॥

(४)

॥ दोहा ॥

॥ एक दिन धनदत्त चिंतवे । मुज घरे बहुली
रुझि ॥ मोहोटां मंदिर माझीयां । पण नहीं बालक
सिझि ॥ १ ॥ गलहडो देइ करी । बेगो धनदत्त शा-
ह । ततक्षण सत्यजामा जणे । ए शुं दुःख तुम नाह
॥ २ ॥ के चिंता व्यापारनी । के रूख्यो माहाराज ॥
वाहण नाव्यां पाधरां । के वली बीजुं काज ॥ ३ ॥
साचुं कहेजो साहिबा । दुःखनुं कारण एह ॥ कहुं बुं
दासी तुमतणी । मुज उपर धरी नेह ॥ ४ ॥ शेठ
जणे सुणो सुंदरी । दुःखनुं कारण तेह ॥ बालक
नाहिं कोइ तुम तणे । घरनुं मंरुन जेह ॥ ५ ॥ शेठा-
णी बलतुं जणे । सुण तुं जीवनप्राण ॥ बालक चिं-
ता म म करो । तमें ठो चतुर सुजाण ॥ ६ ॥

॥ ढाल बीजी ॥ राग केदारो ॥

॥ पुण्य करो तमें पीयुजी । पुण्यथी फल श्रीका-
र रे । इह जव परजवें सुख लहे । धरमथी जय
जयकाररे ॥ १ ॥ पुण्य करो तमें पियुजी ॥ पु० ॥ देव
गुरुनी सेवा करो । द्यो तमें पंचविध दान रे ॥ जेह-
थी जग जस विस्तरे । दान ते मुक्ति निदान रे ॥ २ ॥
॥ पु० ॥ दानशाला मंरुवियें । पूजीयें श्री आदि-

(५)

नाथ रे । पुस्तक ननुं रे लखावियें । साहामी वत्सल
प्राणनाथ रे ॥ ३ ॥ पु० ॥ पौषधशाला मंरुवियें । धरी-
यें वली धर्मनुं ध्यान रे ॥ एम करतां पियु आपणें ।
उपजे उत्तम संतान रे ॥ ४ ॥ पु० ॥ श्री शत्रुंजय
गिरिनारनी । कीजियें जात्रा खास रे ॥ सूरजकुंरु-
मां नाहियें । जेम फले वंठित आश रे ॥ ५ ॥ पु० ॥
साधुने नित्य पडिलाजियें । कीजियें परउपकार रे ॥
लखमीनो लाहो लीजियें । सफल करो अवतार रे
॥ ६ ॥ पु० ॥ करो पञ्चस्काण नित्य पोरसी । सांजें
करो डुविहार रे ॥ जगवंतनी पूजा करो । पडिक्कम-
णां बे वार रे ॥ ७ ॥ पु० ॥ धर्म सुरतरु सम जाणि-
यें । धर्म चिंतामणि जाण रे ॥ अरिहंत समवसरणें
करे । धर्मनां सबल वखाण रे ॥ ८ ॥ पु० ॥ नारी व-
यण मनमां धरी । धमें हुड उजमाल रे ॥ मालीने
फूलने कारणें । धन बहु दे ततकाल रे ॥ ९ ॥ पु० ॥
धनदत्तशाह मन थिर करी । धर्म करे दिन रात
रे ॥ आदरी वस्तु न मूकियें । उत्तम लक्षण जात
रे ॥ १० ॥ पु० ॥ श्री जिनधर्म प्रजावशी । त्रूठी ते
शासन देवी रे ॥ तस तणी कुखें उपजावियुं । पुत्र-
रयण ततखेव रे ॥ ११ ॥ पु० ॥

(६)

॥ दोहा ॥

॥ सत्यनामा एकण समे । सूती सेज मोऊार ॥
नीरजख्यो रूपातणो । कलश दीठो तेणि वार ॥ १ ॥ अनु-
करमें सुत जनमीयो । जिमानी परिवार ॥ नाम दीधुं
रत्नीयामणुं । मंगलकलश कुमार ॥ २ ॥ आठ वरषनो
ते हुउं । तव भूक्यो निशाल ॥ अति रूपें रत्नीयामणो ।
कोमल नयन विशाल ॥ ३ ॥ पुण्यथी बहु सुख उप-
न्युं । चिंते धनदत्त शाह ॥ वली विशेषें आदरे । धरम
करम उत्साह ॥ ४ ॥ फूल लेवाने कारणें । जाउं वानी
मांहीं ॥ सज्ज अइने नीसख्यो, तव बलग्यो बालक बां-
हि ॥ ५ ॥ पिताजी तमें दिन प्रतें । सिधावो शे काज ॥
वानी मांहे फूलने । जिनवर पूजा काज ॥ ६ ॥ मं-
गल साथें नीसख्यो । जाणे देव कुमार ॥ बहु आचरणें
अलंकख्यो । अदभुत रूप अपार ॥ ७ ॥ माळी देखी
चिंतवे । बालक रूप अपार ॥ कर जोडी कहे शेठने ।
कोण ए राजकुमार ॥ ८ ॥ शेठ जणे ए माहरो । बेटो
कुल मंडाण ॥ शुभ लक्षणें करी जाणियें । होशे च-
तुर सुजाण ॥ ९ ॥ माळी वाडीमांहेथी । फल आ-
प्यां श्रीकार ॥ मंगल मनमां हरखीयो । पहेरी चंपक
हार ॥ १० ॥ जिनवरनी पूजा रची । मांडी मोहोटो था-

(७)

ल ॥ जमवा बेठा बेहु जणा । बाप बेटो सुरसाळ ॥
॥ ११ ॥ हवे मंगलकलश कुमार ते । नित्य नित्य वा-
मी मांहि ॥ फूल लावे अति फूटरां । मन धरतो उ-
त्साहि ॥ १२ ॥ एम धरम करम करतां थकां । दि-
न दिन अधिको वान ॥ आगल अचरज उपजे । ते
सुणज्यो सावधान ॥ १३ ॥ आगल अति रत्नीयाम-
णी । वात घणी रंग रोल ॥ सांजलतां चतुरा मने ।
उपजे अधिक कळोल ॥ १४ ॥

॥ ढाल त्रीजी ॥ चोपाइनी देशी ॥

॥ जरतक्षेत्र तिहां चंपापुरी । धन कण कंचन सुज-
रें जरी ॥ राजा तिहां सुरसुंदर नाम । राज्य करे जा-
णे श्रीराम ॥ १ ॥ गुणें करीने अति अजिराम । राणी
गुणावली जेहनुं नाम ॥ स्वप्नमांहि ते निज उत्संग ।
कढपवेळि दीठी मन रंग ॥ २ ॥ देखीने जागी ततका-
ल । तिहां आवी ठे ज्यांहि झूपाळ । राजाने ते वाहा-
ली घणुं । वयण कहे ते रत्नीयामणुं ॥ ३ ॥ स्वामी
सुपन तणो सुविचार । मुजने कहेजो प्राण आधार ॥
राजा कहे सुपन परमाण । पुत्री होशे गुणनी खाण
॥ ४ ॥ नव मासें ते पुत्री जणी । आशा पूर्गी माता
तणी ॥ दिवस बारमे अति अजिराम । त्रैलोक्य-

(७)

सुंदरी दीधुं नाम ॥५॥ शोल वरसनी कुंवरी हवि ।
चोसठ कला जाणे अजिनवी ॥ के जाणुं पाताळ कुमा-
रि । विद्याधरी अमरी अवतार ॥६॥ घरने आंगणे कर-
ती केलि । जाणे सार्ची मोहन वेळि ॥ सवी राणीने वा-
हाली तेह । ते उपर सहुनो बहु नेह ॥७॥ राजायें
इसी दीठी जाम । वरचिंता मन पेठी ताम ॥ ए सरखो
वर जोतां मळे । तो मनवंठित सघलां फळे ॥ ८ ॥
तव राजा अंतेउरमांहि । पाउ धास्या मन धरी उत्सा-
हि ॥ सघली राणी जेळी करी । पूठे राजा मन हित
धरी ॥ ९ ॥ त्रिलोक्यसुंदरी कुमरी जेह । तरुणपणुं
पामी गुण गेह ॥ ते माटे करवो वीवाह । खरची ध-
नने वीजें लाह ॥ १० ॥ रुडुं जाणी करज्यो काज ।
अमने शुं पूठो माहाराज ॥ सुरसुंदर राजा एम नणे ।
बेटीतुं कारण तुम तणे ॥ ११ ॥ राणी सघली जोमी
हाथ । कहे सांजलो तुमें प्राणनाथ ॥ दूर म देज्यो ए-
हने सही । अम जीवितथी ए बाळही ॥ १२ ॥ महारा-
जानो वडो प्रधान । तेहनो बेटो रूप निधान ॥ तेहने
देजो ए दीकरी । जेम नित्य नयणे निरखुं खरी ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ सुबुद्धिने तेडी करी । एम बोळे राजान ॥ तुम सुत-

(९)

ने मुज नंदिनी । दीधुं कन्यादान ॥१॥ मंत्री कहे तुमें
शुं कछुं । ए अणजुगतुं काज ॥ देज्यो मोहोटा रायने ।
सुणो तुमें महाराज ॥२॥ राजा कहे सुण मंत्रवी ।
माहारुं वयण प्रमाण ॥ करवुं सही तमने घटे । म
करो ताणो ताण ॥ ३ ॥ मंत्री मनमांहे चिंतवे । ए
केम आशे काज ॥ एकण दिशे तटिनी वही । एक
दिशे मृगराज ॥४॥ मुज नंदन ठे कोढियो । सटित
पटित जस देह ॥ रूपें रंजा ऊर्वशी । नृप पुत्री गुण
गेह ॥ ५ ॥ एहने ए परणावतां । केम रहेशे मुज
लाज ॥ कांश्क मतिबुद्धि केलवी । बुद्धं करशुं काज ॥
॥ ६ ॥ आराधुं कुल देवता । साधुं ए शुज काम ॥
जेम तेम करीने माहरी । रुनी राखुं माम ॥ ७ ॥
॥ ढाल चोथी ॥ जुं बखमानी देशी ॥

॥ एमचिंतवी निज मंदिरें रे । आव्यो सुबुद्धि प्रधा-
न ॥ सोजागी सांजलो । आराधी कुल देवता रे । बेगो
एकण ध्यान ॥ सो० ॥ १ ॥ अठमनुं तप आदरी रे ।
जाप जपे सुविचार ॥ सो० ॥ कृष्णागरु उखेवीयें
रे । दीप धूप घृत धार ॥ सो० ॥ २ ॥ बीजे दिन ते
देवता रे । आवी रहि तस पास ॥ सो० ॥ कहो क्रि-
ण कारणे मुज समरी रे ॥ बोली मनने उद्वास ॥

(१०)

सो० ॥ ३ ॥ मंत्रीश्वर कहे मातजी रे । तुमें जाणो
सवि वात ॥ सो० ॥ रोग रहित बेटो करो रे । देही
आणो धात ॥ सो० ॥ ४ ॥ चौद पठेडी दिन प्रतें
रे । जीनी रहे दिन रात ॥ सो० ॥ रक्तपित्त व्या-
प्यो घणुं रें । रोगनी विषमी जात ॥ सो० ॥ ५ ॥
पर जव एणे जीवडे रे । कीधां कर्म अघोर ॥ सो० ॥
कर्म न बूटे देवता रे । जीवने कर्मनुं जोर ॥ सो० ॥
॥ ६ ॥ कर जोडी करुं विनति रे । लली लली लागुं
पाय ॥ सो० ॥ लगन लीधुं दिन सातमे रे । तेहनो
करवो उपाय ॥ सो० ॥ ७ ॥ रुमो ने रखीयामणो रे ।
जातिवंत गुणवंत ॥ सो० ॥ एहवो वर तुमें आणज्यो
रे । जेम दुर्जन न हसंत ॥ सो० ॥ ८ ॥ राजकन्या पर-
णावीने रे । आणशुं मंदिरमांहि ॥ सो० ॥ पठें कल
विकल करी काढशुं रे । एहने साहि बांहि ॥ सो० ॥ ९ ॥
वलतुं कुलदेवी वदे रे । सुण तुं सुबुद्धि प्रधान
॥ सो० ॥ चंपापुर पूरव दिशें रे । चंपकनामें उद्या-
न ॥ सो० ॥ १० ॥ घोमा शीखे राउला रे । तेह तणा
रखवाल ॥ सो० ॥ ते पासें तुमें जाणज्यो रे । नान-
मीयो सुकुमाल ॥ सो० ॥ ११ ॥ टाठें थर हर धु-
जता रे । सुंदर कोमल काय ॥ सो० ॥ मंदिरमां-

हैं लावज्या रे । ए कह्यो तुमने उपाय ॥ सो० ॥ १२ ॥
 एम कहीने गोत्रज वली रे । हरख्यो सुबुद्धि प्रधान
 ॥ सो० ॥ विवाहनां कारण जणी रे । मंडपरचे अस-
 मान ॥ सो० ॥ १३ ॥ घोडाना रखवालने रे । जे ठे
 विश्वावीश ॥ सो० ॥ तेहने तेनीने कहे रे । शुभ्र वय-
 णें मंत्रीश ॥ सो० ॥ १४ ॥ तुम पासैं एक आवशे रे ।
 बालक रूपनिधान ॥ सो० ॥ ते मुज मंदिर लावज्यो रे ।
 एम बोले परधान ॥ सो० ॥ १५ ॥ मंत्रीश्वरनी गो-
 त्रजा रे । रुडुं रचीने विमान ॥ सो० ॥ वर जोवा आ-
 वी तिहां रे । उज्जेणी उद्यान ॥ सो० ॥ १६ ॥ जिहां
 वानी राजा तणी रे । फूल घणां महकाय ॥ सो० ॥ ते
 परिमल लेवा जणी रे । बेठी रुमे ठाय ॥ सो० ॥ १७ ॥
 तेहने को देखे नहीं रे । ते देखे सब लोय ॥ सो० ॥
 तिहां आवे नरवर घणा रे । जे जोगीसर होय ॥ सो० ॥
 ॥ १८ ॥ घनी बे घनी बेसी रही रे । दीठा जनना वृंद
 ॥ सो० ॥ एहवो कोइ निरख्यो नहीं रे । जे हुए नय-
 नानंद ॥ सो० ॥ १९ ॥ मंगल आव्यो मलपतो रे ।
 जाणे देव कुमार ॥ सो० ॥ ततदण हरखी देवता रे ।
 वर पाम्यो निरधार ॥ सो० ॥ २० ॥ ए कन्यानें योग्यता
 रे । ए वर रूपनिधान ॥ सो० ॥ जोडा वेमो सरिखो

(१२)

मले रे । जगमां वाधे वान ॥ सो० ॥ ११ ॥ फूल लेइ
पाठो फिस्वो रे । नगर तणी अंतराल ॥ सो० ॥ तव
बोली कुलदेवता रे । एणि परें वयण विशाल ॥ सो० ॥
॥ १२ ॥ फूल जलां जस हाथमां रे । जे ठे चतुर सु-
जाण ॥ सो० ॥ ते राजकन्या परणशे रे । जाडे सहि
करी जाण ॥ सो० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ एह वयण श्रवणें सुणयुं । पण नव दीतुं कोय ॥
मंगल मनमां चिंतवे । ए केहेनी वाचा होय ॥ १ ॥
अरहुं परहुं जोतो थको । मनमां घणो संज्रांत ॥ मंदिर
जइ निज तातने । कहेसुं एह वृत्तांत ॥ २ ॥ जणवा
केरे कारणें । वीसरी गइ सा वात ॥ बीजे दिवसें देव-
ता । बोले एहीज वात ॥ ३ ॥ चकित थइ चित्त चिं-
तवे । मंगल जोई जाम ॥ वादल वाउली थइ घणुं ।
घोर घटा घन ताम ॥ ४ ॥ वाउली ते जोरें चढी ।
अति उंची असमान ॥ कुमरने लेइ नीसरी । जाणे देव
विमान ॥ ५ ॥ चंपापुरने परिसरें । ते आणयो सुकु-
माल ॥ मूकीने ते वही गई । ततक्षण थइ विसरा-
ल ॥ ६ ॥ झूख तृषा लागी घणुं । मंगलने तेणि वार
॥ जमतां जमतां पेखीयुं । सरोवर वनह मजार ॥ ७ ॥

॥ढाल पांचमी॥ गोथम घनिय म करे प्रमाद ॥ए देशी॥

॥ सरोवर पालें अति घणाजी । फल फूढ्या सह-
कार ॥ सजल सरोवर देखिनेजी । पाम्यो हर्ष अपार
॥१॥ सुगुणि नर पुण्य करो सुखकार ॥ ए आंकणी ॥
पुण्यें सवि सुख उपजेजी । जेम जलधरथी जल सार
॥ सु० ॥ २ ॥ नीर गलीने वावखुं जी । ए श्रावक आ-
चार ॥ कष्ट पडे धीरज धरेजी । धन्य तेहनो अवतार
॥ सु० ॥ ३ ॥ बेसीने फल वावख्यांजी । पाकी आंबा
साख ॥ करणां दाडिमनी कलीजी । वली कसमसि-
या डाख ॥ सु० ॥ ४ ॥ उज्जेणी नगरी किहांजी ।
किहां ते मालव देश ॥ किहां जाउं कोणने कहुं जी ।
ए दीसे परदेश ॥ सु० ॥ ५ ॥ एम करतां रवि आथ-
म्यो जी । चंदो करे सुप्रकाश ॥ वरु तरुवर उपर चढ्यो
जी । जीववानी बहु आश ॥ सु० ॥ ६ ॥ ए उपर
नही उपजेजी । वाघ सिंहनी रे जीति ॥ ए उपर रज-
नी रहुंजी । दैव थयो विपरीत ॥ सु० ॥ ७ ॥ वरुशाखा उ-
पर चढ्यो जी । चिहुं दिशें निरखे रे तेह ॥ दीगो उत्त-
र दिशि जणी जी । विश्वानर गुणगेह ॥ सु० ॥ ८ ॥
वरुवरतां रजनी गइजी । परगटीयो परजात । वड
तरुवरथी उतख्यो जी । ते ठे शुरू सुजात ॥ सु० ॥ ९ ॥

उत्तर दिशि जणी आवतांजी । अग्नि तणे अनुसार
 ॥ चंपापुरी देखी करी जी । हरख्यो हैया मजार
 ॥ सु० ॥ १० ॥ घोडा तापे राजला जी । तेह तणा रखवा-
 ल ॥ पासें बेगे तापवा जी ॥ ध्रूजंतो ते बाल ॥ सु० ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥

॥ हती जलामण जेहने । ते हरख्यो मनमांहि ॥
 कोइ न देखे तेहने । तेम आण्यो मंदिरमांहि ॥ १ ॥
 अवसर जाणि आणीयो । मंत्रीसरनी दृष्टि ॥ उठीने
 उजो थयो, जलें पधाख्या श्रेष्टि ॥ २ ॥ चूमि मंदिरमां
 तेनीने । अति घण आदर कीध ॥ नवरावीने तेहने ।
 मीतुं नोजन दीध ॥ ३ ॥ ठानो राख्यो तेहने । कोइ न
 जाणे जेद । पासें जइने एम कहे । मनमां म आणी-
 श खेद ॥ ४ ॥ एक दिन पूठे तातजी । ठानो राख्यो
 केम ॥ कुल नवि जाणो माहरुं । मुज उपर केम प्रेम
 ॥ ५ ॥ एक दिन पूठे मंत्रीने । कवण पुरि कोण देश ॥
 कोण राजा कोण मंत्रवी । ए जांखो सुविशेष ॥ ६ ॥
 ॥ ढाल ठठी ॥ नणदलनी देशी ॥ तथा ॥ एणे अर
 सरें चंपक माला ॥ ए देशी ॥

॥ अमीय समाणे वयणमे । बोले सुबुद्धि प्रधान हो
 ॥ मंगल ॥ वात सुणो एक माहरी । अंग देश चंपापुरी ।

सुरसुंदर राजान हो॥मंगल॥१॥ राजरुद्रि अति तेह-
 नें, सुणतां अचरिज थाय हो॥मं॥सुबुद्धि नामें प्रधान
 हुं । राजाने सुखदाय हो ॥मं॥२॥ नृपनी राणी गुणा-
 वली । रूपतणो जंडार हो ॥मं॥३॥ बेटी त्रैलोक्यसुं-
 दरी । रंजतणो अवतार हो ॥मं॥४॥ एक दिन
 माहरी जारया । में दीठी दिलगीर हो ॥मं॥५॥ दुः-
 खनुं कारण पूठतां । नयणें जरे बहु नीर हो ॥मं॥
 ॥६॥ गदगद सादेज्जी बोलती । तुम घर नहिं सं-
 तान हो ॥मं॥७॥ बीजुं दुःख मुजने नहिं । ए दुःखरु
 असमान हो ॥मं॥८॥ आराधी कुलदेवता । कीधा
 त्रण उपवास हो ॥मं॥९॥ प्रगट थइ कुलदेवता ॥
 बोली वयण विवास हो ॥मं॥१०॥ समरण की-
 धुंजी माहरुं । कोण कारण परधान हो ॥मं॥११॥ बो-
 ल्यो हुं कर जोडीने । द्यो मुज पुत्रनुं दान हो ॥मं॥१२॥
 वलतुं ते देवी जणे, नही तुज जाग्यमां पुत्र हो ॥मं॥
 कुल दीपक कुल मंरुणो । जे राखे घरसूत्र हो ॥मं॥
 ॥१३॥ एक लख्यो ठे ताहरे । कोढीने कुरूप हो
 ॥मं॥१४॥ रक्तपित्त रोगें जस्यो । जाणे जूत स्वरूप हो
 ॥मं॥१५॥ ए ॥ पोतानी महिला प्रतें । वात कही
 चित्त लाय हो ॥मं॥१६॥ तेह कहे एहवो जलो । वांजणी

गाल न खमाय हो ॥ मं० ॥ १० ॥ वाचा देइ गइ
 देवता । पेट रह्युं उंधान हो ॥ मं० ॥ पूरे मासें जन-
 मीयो, कोढ व्यापित संतान हो ॥ मं० ॥ ११ ॥ घर
 घर हुआं वधामणां । वाग्या जांगी ढोल हो ॥ मं०
 ॥ राजा प्रजायें जाणीयुं । पुत्र हुउं रंगरोल हो ॥ मं०
 ॥ १२ ॥ राजसज्जामांहे मूरखें । में कही वात विचार
 हो ॥ मं० ॥ मुज नंदन अति फूटरो । जाणे देव
 कुमार हो ॥ मं० ॥ १३ ॥ ठानो राख्यो में मंदिरे ।
 किणें नवि दीगो एह हो ॥ मं० ॥ बाहेर वात सह
 करे । मंत्रीसुत गुणगेह हो ॥ मं० ॥ १४ ॥ हठ करी
 नृप सुरसुंदरे । निज पुत्री गुणवंत हो ॥ मं० ॥ दीधी
 मुज नंदन प्रतें । जे ठे बहु रोगवंत हो ॥ मं० ॥ १५ ॥
 बली आराधी गोत्रजा । जापें आवी तेह हो ॥ मं० ॥
 तेणियें तुजने आणियो । मुज उपर धरी नेह हो ॥ मं०
 ॥ १६ ॥ ए कन्या परणी करी । मुज सुतने द्यो सार
 हो ॥ मं० ॥ पाय पडुं विनति करुं । ए करो तुमें उ-
 पकार हो ॥ मं० ॥ १७ ॥ मंगलकुंज बलतुं वदे । ए
 नहिं उत्तम काम हो ॥ मं० ॥ परणीने केम दीजीयें ।
 कन्या गुणतुं धाम हो ॥ मं० ॥ १८ ॥ रोष करीने मं-
 त्रवी, हाथे ग्रही तरवार हो ॥ मं० ॥ नहीं परणे तो

मारशुं । कोण करशे तुज सार हो ॥मं०॥ १९॥ उज्जे-
 णी छूरें रही । किहां माहारो परिवार हो ॥मं०॥ सिंह
 सबल पण सांकल्यो । किश्यो करे उपचार हो ॥ मं०
 ॥ २० ॥ जवितव्यता योगें करी । हुं आव्यो एण देश
 हो ॥मं०॥ आकाशवाणी सांजली । तेणें करी सुविशेष
 हो ॥ मं० ॥ २१॥ मंगल कहे मंत्री सुणो । ए नहिं रु-
 क्तानुं काम हो ॥ मं० ॥ पण तुम प्रतें चाखे नहिं ।
 तुमने कीजें प्रणाम हो ॥ मं० ॥ २२ ॥ कर मेलाव-
 ण राजवी । जे मुजने थे दान हो ॥ मं० ॥ घोडा हा-
 थ्री रथने नेजा । बीजी वली वस्तुवान हो ॥मं०॥ २३॥
 ए तुमें मुजने आपजो । तो तुम करशुं काज हो ॥मं०॥
 उज्जायणीने मारगें । ते तुमें मूकजो राज हो ॥मं०॥ २४॥
 तब मंत्री हरखें करी । कीधुं वयण प्रमाण हो ॥मं०॥ व-
 चमांहे घालीगोत्रजाते ठे चतुर सुजाण हो ॥मं०॥ २५॥

॥ दोहा ॥

॥ मंगलकलशें हा जणी । करवा उत्तम काज ॥
 मनमां हरख्यो मंत्रवी । मुज त्रूगे माहाराज ॥ १ ॥
 उंचे शब्द हुउं तिसें । वली वाग्यां नीशाण ॥ गीत गा-
 उं सोहासणी । विवाहनां मंडाण ॥ २ ॥ धें धें नोबत
 गरुगमी । वली वागी किरताला ॥ ढोल ददामा दडदडी ।

जेरी ताल कंसाळ ॥ ३ ॥ सघलां वाजां वाजियां । हा
 जणी जेणी वार ॥ मंगल वाणी उठली । हरख्यो सवि
 परिवार ॥४॥ तंबू डेरा ताणिया, अति उंचा आकाश ।
 लाल कथीपा चंझूआ । मोहोटा मंरुप खास ॥५॥ बां-
 ध्या मोती जूमणां । गोखतणी वली ओल ॥ सखर
 समारी जूमिका । चिहुं दिश पोढी पोल ॥६॥ फूल
 घणां पथरावियां । मांड्या सोवन पाट ॥ वरराजा
 इहां बेसशे । मलशे माणस थाट ॥७॥ चिहुं दिशि
 गाये गोरमी । नाचे नवलां पात्र ॥ सहु जोवाने त्यां
 मढ्युं । करवा वरनी जात्र ॥ ८ ॥ राजार्ये पण मां-
 डियुं । विवाहनं मंराण ॥ मढ्या मोहोटा महिपति ।
 माणस राणो राण ॥९॥ घर घर गुडी उठला । बां-
 धी तोरण माल ॥ सहेर सवि शणगारियुं । दीसे जाक
 जमाल ॥ १० ॥ आडंबर सबलो करी । मांड्यो मो-
 टो जंग ॥ (हवे) वर जोवाने कारणें । सहुने मन उठरंग
 ॥ ११ ॥ नवरावी निज हाथशुं । पहेरावी शणगार ॥
 हवे पधरावी कुंवरने । साथें सहु परिवार ॥ १२ ॥

॥ ढाल सातमी ॥ मधुकरनी देशी ॥

॥ लखनां रे वात सुणी मन हरखीयो । सुरसुंदर
 राजान ॥ ल० ॥ वर जोवाने कारणें । मोकळ्या निज प-

(१९)

रधान ॥१॥ल०॥ मस्तक मुकुट हीरे जड्यो । कंठे ए-
कावल हार ॥ल०॥करणाञ्जुषण जलहले । बाजू-
बंध मनोहार ॥ २ ॥ ल० ॥ हाथे सोवर्ण सांकटां ।
मणिमय जडित जडाव ॥ ल० ॥ अंगें वाघो विरा-
जतो । केशरमें गरकाव ॥ ३ ॥ ल०॥नीली पटोली प-
हेरणें । पहेरी सवि शणगार ॥ल०॥ चरणे नेपुर रण-
ऊणे । घूघरना घमकार ॥ ४ ॥ ल० ॥ कुमरने वेगें व-
धावीयो । मोतीडे जरी आल ॥ल०॥ गोरीगावे सोह-
ले । नानडळी सुकुमाल ॥५॥ ल० ॥ नर नारी मोही
रह्यां । देखी कुंवरनुं नूर ॥ल०॥ सामुं जोइ कोइ नवि
शके । जाणे ऊग्यो सूर ॥ ६ ॥ ल०॥ साजन सवि
जन नोतरी । जमाडी जरपूर ॥ ल० ॥ फोफल पान
दिये घणां । वाजे मंगल तूर ॥ ७ ॥ ल०॥ घोरा हाथी स-
ज करी । जुगतें चलावे जान ॥ल०॥रुमी परें धन वा-
वरे । मन हरखे परधान ॥ ८ ॥ ल०॥ आगल कीधी
गजघटा । सांबेळां नहीं पार ॥ ल० ॥ पोतें वरघोडे
चढथो । जाणे इंद्रकुमार ॥ ९ ॥ ल० ॥ जान जोवा-
ने तिहां मळ्यां । नरनारीनां वृंद ॥ल०॥ देखी रूप
कुमारनुं । मन धरता आनंद ॥ १० ॥ ल० ॥ धन्य ते
त्रैलोक्यसुंदरी । धन्य एहनो अवतार ॥ल०॥ पूरवने

(१०)

पुण्यें करी । पाम्यो ए जरतार ॥ ११ ॥ ल० ॥ जान आ-
वीने तिहां रही, वाजंते निशान ॥ ल० ॥ कुंवर स्वरूप
देखी करी, राजा थयो महाराण ॥ १२ ॥ ल० ॥ राजा
मनमांहे चिंतवे, मळ्यो जमाइ चंग ॥ ल० ॥ सोना
केरी मुद्रनी । उपर जमीयुं नंग ॥ १३ ॥ ल० ॥ हरखी
त्रैलोक्यसुंदरी । राणी मन उत्साह ॥ ल० ॥ गातां
वातां हरखशुं । आण्यो माहिरामांहि ॥ १४ ॥ ल० ॥
लगन तणी वेला दुई । जोषी मेलावे हाथ ॥ ल० ॥
मंगलकलशें मोजमां । जाळ्यो जमणो हाथ ॥ १५ ॥
ल० ॥ ऋण पासुं मेळे नही । सुबुद्धि नाम प्रधान
॥ ल० ॥ रखे ए कोइ आगळें, वात करे अज्ञान ॥
॥ १६ ॥ ल० ॥ अक्षर लखीया हाथमां । सुंदरीयें तेणी
वार ॥ ल० ॥ मुज पिताकने मागजो, पंच तुरंगम
सार ॥ १७ ॥ ल० ॥ मंगल लखे उतावलो । कुंवरीना
करमांहि ॥ ल० ॥ जाडे परणुं हुं सही, ते धरज्यो
मनमांहि ॥ १८ ॥ ल० ॥ एह स्वरूप जाणी करी ।
कुंवरी मन दिवगीर ॥ ल० ॥ लाजें बोली नवि श-
के । नयणें नाखे नीर ॥ १९ ॥ ल० ॥ वाजां वाजे
अति घणां । गाये गोरी गीत ॥ ल० ॥ दानज दीजें अ-
ति घणां । ए विवाहनी रीत ॥ २० ॥ ल० ॥ कर मेहलाव-

(११)

ए कुंमरने । दीधा धन जंडार ॥ल०॥ मंगल कर मे-
ले नहिं । मागे पंच तोखार ॥११॥ ल०॥ ते पण ली-
धा हरखशुं । दीधां आदर मान ॥ ल० ॥ परणीने उ-
तावली । पाठी फरी ते जान ॥ १२ ॥ ल० ॥ मंगल
साथें पदमिणी । दासीने परिवार ॥ल०॥ गातां वातां
आवीयां । प्रधाननें दरबार ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ पंच तुरंगम जल पंथा । बीजा अर्थ जंकार ॥ उ-
ज्जयणीने मारगें । ते मूक्या तेणि वार ॥ १ ॥ मंदिर
आठ्यां ठूकडां । (जव) पोले कियो प्रवेश ॥ ए नर इहां-
शी काढियें । तो जाये परदेश ॥ २ ॥ कुंवरी कर मेहले
नही । चलचित्त जाणी जाम ॥ देह चिंता मुज उपनी ।
मंगल बोले ताम ॥ ३ ॥ रथथकी ते उतस्यो । साथें
कुंवरी जाय ॥ पाणी जरी जारी ग्रही । मनमां चिंता
थाय ॥ ४ ॥ द्वाण बेसीने उठीयो । आवे कुंवरी पास ॥
ततद्वाण आवी परवरी । ससरानी सवि दास ॥ ५ ॥
कुंवरी मनै धीरज धरी । पूढे प्राणाधार ॥ जूख लागी
ढे तुम तणे । में जाणुं निरधार ॥ ६ ॥ सिंह केसरा
लाकुआ । सुंदरीयें ततकाल ॥ आणी आप्या प्रेमशुं ।
अति मीठा सुरसाळ ॥ ७ ॥ वावरतां ते लाकुआ ।

(૨૨)

મંગલ બોલ્યો ધીર ॥ ઉજ્જયણી નગરી તણું । જો હોય
દ્વિપ્રાનીર ॥ ૮ ॥ તો ઝરે એ લાલુઆ । એહવું બોલે
જામ ॥ તતક્ષણ નર પરધાનના । આવ્યા તેણે ઠામ ॥ ૯ ॥
વયણ સુણીને સુંદરી । મનશું કરે વિચાર ॥ ઉજ્જયણી
માંહિ જાણિયે । કાંહિક સગપણ સાર ॥ ૧૦ ॥ દેહ
ચિંતા મુજ ઉપની । વલ્લી ઉઠ્યો જેણિ વાર ॥ તે પણ
સાથે ઉત્તરી । દાસીને પરિવાર ॥ ૧૧ ॥ કહે મંગલ સુ-
ણો સુંદરી । ઝારી આપો હાથ ॥ લાજ ઘણી મુજ ઉપજે ।
જો તુમેં આવો સાથ ॥ ૧૨ ॥ ચાર ઘડી રજની ગ-
ઈ । તવ તે નાશી જાય ॥ જિહાં ઘોડા રથ આપણા ।
તિહાં તે જોલા થાય ॥ ૧૩ ॥

॥ઢાલ આઠમી॥કોયલો પરવત ધૂંધલોરેલાલ॥એ દેશી॥
ઠડેરે પ્રયાણે ત્યાંહાં થકી રે લાલ । મન ધરતો ઉઘાહરે॥
સુગુણ નર॥ઘોડા રથ લેઈ કરીરેલાલ॥આવ્યોઉજ્જયણી
માંહિ રે॥સુણ॥મંગલકલશ ઘર આવીયો રેલાલ । ગુણહ
તણોઝંડારે॥સુણ॥તેહને કોણે નવિ ઓલખ્યો રે લાલ
રૂપ કલા અંવાર રે ॥સુણ॥મંળાશ॥ પોતાના મંદિર કને
રે લાલ । આવ્યો તે જેણિ વાર રે ॥સુણ॥ ધનદત્ત શાહ
હવે ચિંતવે રે લાલ । એ કોણ રાજકુમાર રે ॥સુણ॥મં
॥ ૩ ॥ તતક્ષણ રથથી ઉતરી રે લાલ । પાય તે લા-

(३३)

ग्यो जाम रे ॥ सु० ॥ धनदत्तशाहें जीकीयो रे लाल ।
उलखीयो सुत ताम रे ॥ सु० ॥ मं० ॥ ४ ॥ माता-
ने वल्ली जइ मढ्यो रे लाल । वरसे आंसु धार रे ॥ सु० ॥
हरखें बोली नवि शके रे लाल । माता तेणी वार
रे ॥ सु० ॥ मं० ॥ ५ ॥ हरख्यां ते मनें अति घणुं रे
लाल । नारीने जरतार रे ॥ सु० ॥ के मन जाणे आपणुं
रे लाल । के जाणे किरतार रे ॥ सु० ॥ मं० ॥ ६ ॥ घोना
बांध्या पायगें रे लाल । रथ मेढ्यो शुज ठाम रे ॥ सु०
धनदत्तशाहने धन सोंपियुं रे लाल । जणवा बेठो
ताम रे ॥ सु० ॥ मं० ॥ ७ ॥

॥ दोहा ॥

॥ वात कही निज तातनें । एकांतें धरी प्रेम ॥ घोना
धन रथ राखजो । एहथी लेहेशुं खेम ॥ १ ॥ मन चिंते नृ-
प नंदिनी । नाव्यो प्राण आधार ॥ शंकीतो नासी गयो ।
शुं कीधुं किरतार ॥ २ ॥ पेटपीरु तणे मिशें । ते बेठी
तिणठाय । मनमां जूरे अति घणुं । आंसुमां उजराय ॥ ३ ॥

॥ ढाल नवमी ॥ राग केदारो ॥ गोमी ॥

॥ श्रेणिकराय एहवो हुं रे निर्ग्रथ ॥ ए देशी ॥
पियु नाठो जाण्यो जिस्वें । वागीरे लहेर अपार ॥
पेट तणी वेदना मिशें । नाखे रे आंसुमां धार ॥ १ ॥

(३४)

जीवनजी तुं मुज प्राण आधार । कांइ मेहेद्वीरे मु-
जने निरधार । तुं ठेरे माहारा हैडानो हार ॥ जीवण॥
तुज विण शूनो रे सहु संसार । तुं ठेरे माहारो सवि
शिणगार॥जी०॥१॥ अक्षर लखिया परणतां । ते तें सा-
चा कीध ॥ एणे अवसर मुज ठोरतां । तें बहु दुःख रे
अबलाने दीध ॥ जी० ॥ ३ ॥ जल विना जेम माठ-
ली । टलवले तेह अपार ॥ ततक्षण दासी परवरी ।
त्यां आवीरे मंत्रिनी नार ॥ जी० ॥ ४ ॥ रसजर र-
ह्यां रे माणसां । ते दुःख सबहुं थाय ॥ रस देख कूचा
करे । ते दुःख रे थोडेरुं थाय ॥ जी० ॥ ५ ॥ उंसड वे-
सड सवि कस्यां, शीतल ठांयुं नीर ॥ वीजणे वायु
वीजतां, तस वाड्युं रे चेतन शरीर ॥ जी० ॥ ६ ॥ रु-
दन करंती बालिका । को नवि जाणे जेद ॥ विरह
व्यथा तस उल्लसी । अति घणो रे मनें आणे खेद ॥
॥ जी० ॥ ७ ॥ गीरिवर उदर चढावीने । तें धरी ना-
खी धसकाय ॥ नोजन सरस पीरसी करी । तें लीधी
रे थाली उठाय ॥ जी० ॥ ८ ॥ वात न को पूठि श-
की । मुज दुती घणी आश ॥ को न करे ते तें कस्युं,
तो तुजने देउं रे साबाश ॥ जी० ॥ ९ ॥ पालखीयें
बेसारीने । आणी मंदिरमांहि ॥ सासु ससरो त्यां करे ।

(१५)

ओसड वेसड रे वली मनने उत्साहि ॥ जी० ॥ १० ॥

॥ दोहा ॥

॥ कोढी शय्या उपरें । आवी बेगो जाम ॥ ततक्षण
ते देखी करी । कुंवरी निरखे ताम ॥ १ ॥ हवे कोढी ते
सज थइ । पहेरी मंगल वेश ॥ लडथरुतो आवी तिहां ।
मोहोळें कियो प्रवेश ॥ २ ॥ तिहां आवी उज्जी रही ।
जिहां ठे सखी परिवार ॥ देखी आमण्डूमणी ।
बोलावी तेणि वार ॥ ३ ॥ रुदन करंती बाळिका । कहे
ते सघली वात ॥ रजनी जूरंतां गइ । परगटियो पर-
जात ॥ ४ ॥ रथ बेसी उतावली, आवी जिहां निज
माय ॥ आवी केम तेड्या विना । मुज मन अचरिज
थाय ॥ ५ ॥ दुःखजर ठाती फाटती । रुप ते सरखे
साद ॥ माता कहे सुणो सुंदरी । एवडो श्यो विखवाद
॥ ६ ॥ गद गद सादें ते कहे । रात तणुं वृत्तांत ॥
ते निसुणी सवि वारता । मात हुइ जयत्रांत ॥ ७ ॥
बुचकारीने बाळिका । बेसारी धरी नेह ॥ आसन
वासन सहु करे । राणी गुणावली तेह ॥ ८ ॥ कोढी
कुंवरने कारणे । एहवो करी प्रपंच ॥ परनर करतां पा-
मुवो । नीच नाणे खलखंच ॥ ९ ॥ प्रात समे परधा-
न ते । आव्यो राजा पास ॥ मुखें निसासा मेलतो । म-

नमां थई निराश ॥१०॥ राजा पूठे मंत्रीने । बेसारी
 सुसनेह ॥ मुज आगल साचुं कहो । दुःखनुं कारण जे-
 ह ॥ ११ ॥ मुज नंदन कंचन जिस्यो । तुमें दीगो म-
 हाराय । आजूनी अधरातिमां । विण्ठी तेहनी काय
 ॥१२॥ रक्तपित्त तस उपन्यो । दैव थयो विपरीत ॥
 विनय करीने वीनवे । एह वमानी रीत ॥ १३ ॥

॥ ढाल दशमी ॥ काची कली अनारकी रे हां ॥
 सुमा रह्या रे बुजाय ॥ ए देशी ॥

॥ राजा कहे मंत्री सुणो रे हां । जीवनें कर्म प्र-
 माण ॥ कर्म विरुंबना ॥ वीतराग एम उपदिसे रे हां ।
 जे त्रिचुवननो ज्ञाण ॥ कर्म ० ॥१॥ कर्म करे ते हो-
 य ॥क०॥ विण्जोगव्यां बूटे नहींरे हां । मंत्री विचा-
 री जोय ॥ क० ॥ २ ॥ निमित्त कारण मुज नंदनी
 रे हां । विष कन्यानी जाति ॥ क० ॥ जे माटे एम
 जाणीयें रे हां । उपन्यो रोग अधराति ॥ क०॥ ३ ॥
 जिनशासन मांहे जाणियें रे हां । निश्चय ने व्यवहार
 ॥क०॥ निश्चय जाणे केवली रे हां । लोक जाणे व्यव-
 हार ॥ क० ॥ ४ ॥ जो तनया तुज पुत्रनें रे हां ।
 जो नवि देतो एह ॥क०॥ रोग रहित देवी दासनी
 रे हां । विणसत नहीं शुज देह ॥ क० ॥ ५ ॥ मंत्री

कहे माहाराजजीरे हां । तुम पुत्री नहीं दोष ॥ क० ॥
 कर्मनी परिणति जाणीये रे हां । म करो तुमें बहु
 शोष ॥ क० ॥ ६ ॥ कपट न जाणे झूपति रे हां ।
 जेहनो सरल स्वभाव ॥ क० ॥ हलु करमो जीव जा-
 णियें रे हां । धर्म उपरें बहु जाव ॥ क० ॥ ७ ॥ रु-
 षजदेवने जाणियें रे हां । वरसी तप उपवास ॥ क० ॥
 मद्धिनाथ नारीपणे रे हां । कर्म न मेहेले तास ॥
 ॥ क० ॥ ८ ॥ ढंढण नामें मुनीसरु रे हां । मेतारज
 वली जेह ॥ क० ॥ एखा पुत्र वखाणियें रे हां । क-
 में नड्या बहु एह ॥ क० ॥ ९ ॥ सीता सुजडा डौप-
 दी रे हां । रुषिदत्ता सुकुमार ॥ क० ॥ अंजना दम-
 यंती सती रे हां । कलावंती वलि नार ॥ क० ॥ १० ॥
 तेम ए त्रैलोक्यसुंदरी रे हां । आवी तेहनी जोरु
 ॥ क० ॥ एहने कलंक ए उपन्युं रे हां । दैवें दीधी
 खोरु ॥ क० ॥ ११ ॥ सांजली मंत्री तिहांथकी रे
 हां । निज घर आव्यो तेह ॥ क० ॥ राजा पण राणी
 जणी रे हां । आव्यो ते गुणगेह ॥ क० ॥ १२ ॥ तिहां
 कणे एहज सांजदुं रे हां । बेगो थइने निराश ॥ क० ॥
 पुण्यथकी पुण्यवंतने रे हां । फलशे सघली आश
 ॥ क० ॥ १३ ॥ जे हती सहुने वालहीरे हां । हुइ

(१७)

अलखामणी तेह ॥ क० ॥ माय विना को नवि धरे
रे हां । तेहशुं अधिक सनेह ॥ क० ॥ १४ ॥

॥ दोहा ॥

॥ परएयो पति मेली गयो । कलंक चढ्युं जगमां-
हि ॥ एम बेठी जूरे घणुं । रात दिवस घरमांहि
॥ १ ॥ पूरवले जव में किश्यां । कीधां कर्म अघोर ॥
किहां जाउं कुणनें कहुं । कर्म प्रतें नहीं जोर ॥ २ ॥
॥ ढाल अग्यारमी ॥ वीर वखाणी राणी चिह्वाणा
जी ॥ ए देशी ॥

॥ मन विलखाणी नृप नंदनीजी ॥ मनमांहे घणुं दि-
लगीर ॥ मायने एणी परें वीनवेजी । नयणे ऊरे बहु
नीर ॥ मन० ॥ १ ॥ नयणें न आवे निद्रमी जी । उद-
क न जावेजी अन्न ॥ चित्तमां आमण डूमणी जी ।
कोयशुं नवि मले मन्न ॥ मन० ॥ २ ॥ निज देशना परदे-
शनाजी । लोको मलशे लाख ॥ मंत्रीनी वात सहु मा-
नशेजी । माहारी कोण जरे साख ॥ मन० ॥ ३ ॥ मात
ने तात वैरी थयां जी । वैरी थयो परिवार ॥ कमें क-
लंक चढावियुं जी । करवो कवण विचार ॥ मन० ॥ ४ ॥
कहो हवे कोण आगलें कहुं जी । ए दुःखडानी रे
वात ॥ रातनी कपटनी वारता जी । सांजलो माहारी

(१९)

मात ॥मन०॥५॥ बामुआ खातां मुजने कछुं जी । जो
होये क्षिप्रानुं नीर ॥ तो ऊरे सरस ए बामुआ जी ।
ते सुणी हुइ दिखगीर ॥ मन० ॥ ६ ॥ तेवारें में मन
चितव्युं जी । किहां चंपाने उज्जैण ॥ मोशादादिक ति-
हां हशे जी । सांजखुं कारण तेण ॥मन० ॥७॥ ला-
जें करी सुणो मारुली जी । पूढी न शकी कांइ वात ॥
शरीर चिंतानो मिश करी जी । नागोजी तुज जामात
॥ मन० ॥ ८ ॥ रजनी मध्य गया पढी जी । आव्यो
नर कोढियो एक ॥ ते देखी हुं नासी गई जी । सु-
ण जामणी सुविवेक ॥मन०॥ ९ ॥ आप हत्या करी
जो मरुं जी । तो जीव दुर्गतें जाय ॥ पण ते कर्म
न बूटीयें जी । एम चांखे जिनराय ॥ मन० ॥ १० ॥
क्षण सुवे क्षण रुवे बेठनी जी । क्षण एक धरे रे वै-
राग ॥ एम करी निज तनु आवटे जी । कांचलीयें
आव्यो रे नाग ॥मन०॥ ११ ॥ एम नित्य जूरतां ते-
णीयें जी । कांइक वोढ्या रे दीह ॥ उज्जैणी मांहे हो-
शेजी । मुज परणयो वरसिंह ॥मन०॥ १२ ॥ तो हवे जा-
उं उज्जैणीयें जी । जो हुवे तात आदेश ॥ निज वरने
जोवा जणीजी । पहेरी पुरुषनो वेश ॥मन० ॥ १३ ॥

(३०)

॥ दोहा ॥

॥ चंपावती मांहि जाणियें । जे होय ज्योतिषराय ॥
तेहेने तेनी पूढीयें । सुण तुं मोरी माय ॥ १ ॥ लगन
रुडुं जोइ करी, कीजें उत्तम काम ॥ सिद्धि चढे उ-
तावहुं । रहे पोतानी माम ॥ २ ॥ निमित्तियाने तेडवा ।
सुंदर चतुर सुजाण ॥ दासी एक त्यां मोकळे । जेहनी
सुललित बाण ॥ ३ ॥ ततक्षण आयो ज्योतिषी ।
पेहेस्या सवि शणगार ॥ गज जेम आव्यो मल-
पतो । राणीने दरबार ॥ ४ ॥ आव्यो देखी तेहने ।
राणी करे प्रणाम ॥ पूढे आसन देइकरी । श्रीफल
आपी ताम ॥ ५ ॥

॥ ढालबारमी ॥ जोसियमा तुं ज्योतिष जोय ॥ ए देशी ॥

॥ जोसियमाजी ॥ जो जो लगन विचार । रुडी परें
चित्त राखजोजी ॥ जोसियडाजी ॥ क्यारें थारो मुज
काम ॥ ते तुमें साचुं जांखजो जी ॥ १ ॥ जोसीयमाजी
जो सरशो मुज काज । देशुं जीज सोनातणी जी ॥
जोसियडाजी ॥ देशुं हैमानो हार । देशुं रयण रुमा
मणिजी ॥ २ ॥ जोसि० ॥ देशुं सवि शणगार । हीरे
जडित सोवन सांकळां जी ॥ जोसि० ॥ सोनेरी
शिरबंध । हरमिज केरां मोती चळांजी ॥ ३ ॥ जो-

सि॥ जोइ लगन विचार । जोसियडो एणि परे जणे
 जी ॥ बाइ काम होशे निरधार । शास्त्रें लख्युं ठे अ-
 म तणे जी ॥ ४ ॥ जोसियमानी रुमी निसुणी हो
 वात । आणी हो हरख हैये घणे जी ॥ जोसियमा
 जी ॥ उज्जेणीए मुज मन्न । जोवाने जननी सुणे जी
 ॥ ५ ॥ माडी मारी पहेखा सवि शणगार । खयेर
 अंगार परें जाणजो जी ॥ मामी मोरी फूल ते शूल
 समान । जवन चाखसी सम मानजो जी ॥ ६ ॥ माडी
 मोरी ते दिन सफल गणीश । जे दिन तेहने निरखशुं
 जी ॥ मामी मोरी ते दिन देखे जाण । जे दिन कलंक
 उतारशुं जी ॥ ७ ॥ मामीमोरी विण अवगुण विण वांक ।
 सुमति प्रधानें मुज दाखवीजी ॥ मामी मोरी एकपखी
 सुणी वात । रोष राखे रुमो राजवीजी ॥ ८ ॥ माडी
 मोरी ए दुःखमानी वात । कोइ आगळें नवि जांखी-
 यें जी ॥ मामी मोरी ए दुःख जांजे जेह । ते आगळें
 दुःख दाखियें जी ॥ ९ ॥ माडी मोरी जेतां तरगस तीर ।
 मुखतानी मुगल तणेजी ॥ माडीमोरी तेतां दुःख शरीर ।
 सहियें पण कहीयें नहींजी ॥ १० ॥ मामी मोरी जोतां हो
 देश परदेश । नणदीनो वीरो मुजजो मळेजी ॥ मामी मो-
 री कहे सुंदरी घणे नेह । मनना मनोरथ सवि फळे जी ॥

(३२)

॥ दाहा ॥

॥ एक दिन मनमां चिंतवे । नयर उज्जेणी मांहि ॥ जे
में परणयो प्रेमशुं । ते मलशे मुज नाह ॥ १ ॥ मोदक
वावरतां कहुं । आणो क्षिप्रा नीर ॥ उज्जेणी नयरी
तणुं । तो विकसे मुज हीर ॥ २ ॥ खोली काढुं तेह-
ने । कांश्क करी उपाय ॥ जो हुं जाउं उज्जेणीयें ।
तो मुजनें सुख आय ॥ ३ ॥ एक दिन जननीने कहे ।
जो तात सुणे मुज वात ॥ एकांतें बेसी करी । तो
आवे सवि धात ॥ ४ ॥ एक दिन सिंह सामंतनें । रा-
णीयें एकांत ॥ वात कही पुत्री तणी । जेथी होय
शुभ शांत ॥ ५ ॥ अवसर जाणी वीनवे । सिंह नाम
सामंत ॥ तमें ठो मोहोटा राजवी । वली ठो बहु गुण-
वंत ॥ ६ ॥ पुत्री त्रैलोक्यसुंदरी । दुःख धरे असमा-
न ॥ तेहने तेडावी करी । द्यो प्रभु आदरमान ॥ ७ ॥ व-
यण सुणि सामंतनुं । राजा हुं दीलगीर ॥ हैयुं नराणुं
नृप तणुं । नयणें नाखे नीर ॥ ८ ॥ कुंवरीएं पेहेले
नवे । दीधुं होशे कलंक ॥ ते कारणें एम जाणियें । पा-
मी एह कलंक ॥ ९ ॥ नृप आझा लेई करी । तेडावी सा
बाल ॥ लाजंती मा तेडिने । ते आवी ततकाल ॥ १० ॥
देखीने दुःख उपन्युं । ते त्रणने तेणि वार ॥ घडी बे घ-

डी बोढ्यां नहीं । नाखे आंसु धार ॥११॥ कुंवरी कर
जोमी कहे । द्यो मुजने नरवेश ॥ कांहिक मोटे कारणें ।
हुं चालीश परदेश ॥ १२ ॥ राजा सिंह साहामुं जुवे ।
ए श्युं बोले बाल ॥ सिंह जणे स्वामी सुणो । ए न्याय
वयण सुरसाव ॥१३॥ पुत्री हुइ राजा तणी । पहेरी
पुरुषनो वेश ॥ निज कुंवरीने एम जणे । जो जो देश
विदेश ॥१४॥ सिंह सामंत साथें दियो । दीधा धनजं-
कार ॥ रुडी परें ए राखजो । बली दीधा असवार ॥१५॥

॥ ढाल तेरमी ॥ घरें आवोजी आंबो मोहोरीयो
॥ ए देशी ॥

॥ राजकुंवरी शुज मुहूरतें । पहेरी पुरुषनो वेशो
रे ॥ तात जननी पाय लागीने । सिद्धि करी परदेशो
रे ॥ रा० ॥ १ ॥ कुंवरी कोइ जाणे नहीं । एक जाणे
सामंतो रे ॥ शूर वीरने साहसी । गिरुवोने गुणवंतो
रे ॥ रा० ॥ २ ॥ शिरबंध सोहे सोना तणो । गले
मोतीनी मालो रे ॥ ढालज मेहेली ढलकती । ना-
नडीयो सुकुमालो रे ॥ रा० ॥ ३ ॥ तरगस बहु तीरें
जखुं । सोनेरी तरवार रे ॥ लाल कवान हाथें धरी ।
मोही रखां नर नार रे ॥ रा० ॥ ४ ॥ लीलडे घोडे
ते चढ्यो । लीलो वेश बनाइ रे ॥ सामंतने आगछ

कख्यो । जल्ली वागी सरणाइ रे ॥ रा० ॥ ५ ॥ काठा
 करहा मजीठिया । गळे घूघरनी माळो रे ॥ मन मा-
 नी जूयें चाळता । एक न लागे ताळो रे ॥ रा० ॥ ६ ॥
 राजकाज सवी साचवे । सिंह ते सिंह समानो रे ॥
 वात विचार तेहशुं करे । ते ठे बुद्धिनिधानो रे ॥ रा० ॥
 ॥ ७ ॥ अखंरु प्रयाणें आवियां । क्षिप्रा नदीने ती-
 रो रे ॥ न्हाइ धोइ पावन थयां । जेहनुं निर्मल नीरो
 रे ॥ रा० ॥ ८ ॥ वैरीसिंह राजा सुणी । मोकदया निज
 परधानो रे ॥ मन हरखें तेमी करी । दीधां आदर
 मानो रे ॥ रा० ॥ ९ ॥ कुंवर जळे तुमें आविया ।
 वूठा अमीमय मेहो रे ॥ सुरसुंदर राजा तणो । अ-
 म उपर बहु नेहो रे ॥ रा० ॥ १० ॥ उतारा सख-
 रा दीया । मनमोहन आवासो रे ॥ गोंख जाली
 शत बारणां । ते ठे अति सुप्रकाशो रे ॥ रा० ॥ ११ ॥
 शुज लगनें शुज मुहूरतें । मोहलें करे प्रवेशो रे ॥ ख-
 वर लीये दिन दिन प्रतें । वैरीसिंह नरेशो रे ॥ रा०
 ॥ १२ ॥ सत्तर जेद पूजा रची । जेव्या श्रीजगवंतो रे ॥
 अति हरखे पमिलाजिया । सूधा साधु महंतो रे ॥ रा०
 ॥ १३ ॥ जीव ठोडाव्या अति घणा । ये पंचविधनुं
 दानो रे ॥ रात दिवस गुणिजनतणां । सांजळे गीतने

(३५)

गानो रे ॥ रा० ॥ १४ ॥ वनवाही जोयां घणां । वली जोयां
बाजारो रे ॥ अन्यदिवस जोतां थकां । दीठा पंच
तुखारो रे ॥ रा० ॥ १५ ॥ ए घोडा मुज तातना । निरधारी
सुविवेको रे ॥ नाम ठाम जोवा जणी । तिहां मूक्यो
नर एको रे ॥ रा० ॥ १६ ॥ ते जोईने एम कहे ।
धनदत्त शेठ सुजाणो रे ॥ नामें धनवती जारजा । मं-
गलकलश सुत जाणो रे ॥ रा० ॥ १७ ॥ धनदत्त
सुत पंड्या कनें । करे नित्य कला अज्यासो रे ॥
ते पण तिहां में निरखीयो । रूप कला आवासो रे
॥ रा० ॥ १८ ॥ तेहना तुरंगम जाणजो । ए मांहे मी-
न न मेषो रे ॥ वात सुणी हरखी घणुं । सुंदरी ते सु-
विशेषो रे ॥ रा० ॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

॥ सुंदरी सिंह सामंतने । तेहीने सुविचार ॥ धन
आपीने लीजियें । ए पांचे तूखार ॥ १ ॥ सिंह वदे सुं-
दरी सुणो । नापे बालक तेह ॥ जेम तेम तस मन
रीऊवी । लेशुं घणे सनेह ॥ २ ॥ सुंदरी कहे सामंतने । सु-
णजो वयण रसाल ॥ उज्जेणी नगरी तणी । जिमा-
नियें निशाल ॥ ३ ॥ धनदत्तनो सुत आवशे । देखुं
आदरमान ॥ घोडा लेशुं रीऊवी । आपी तस बहु दा-

न ॥४॥ जमण सज्जाइ सहु करी । बांध्या मंरुप खास
 ॥ मोहोल रचाव्या अति घणा । जाणे देव आवास
 ॥ ५ ॥ सिंह सामंतने मोकट्यो । नोतरवा निशाल ॥
 पंड्या सहित सहु आवजो । नोजनने सुविशाल ॥६॥
 नोजन वेला अवसरें । पहेरी सवि शणगार ॥ मंगल
 आव्यो मलपतो । ठोकराने परिवार ॥ ७ ॥ मोहोल
 थकी ते उतरी । सुंदरी सवि परिवार ॥ निशालियाने
 निरखवा । हैडे हरख अपार ॥ ८ ॥

॥ ढाल चौदमी ॥ देशी रसीयानी ॥

॥ सुंदरी आवे हो निजपियु नीरखवा । पहेरी पुरुष-
 नो वेष ॥ सुनयनी ॥ शिरपर सोहे हो पंचरंग पाघमी ।
 कलंगी विराजे रे विशेष ॥ सु० ॥ सु० ॥ १ ॥ केसरियोरे अंगें
 वाघो बन्यो । कस्तूरी महकाय ॥ सु० ॥ फूल चंबेली हो
 पहेल्यां अति घणां । सहेजें सकोमल काय ॥ सु० ॥ सु० ॥
 ॥ २ ॥ धनदत्त सुतने हो तेणीयें उलख्यो । ए सहि
 मुज जरतार ॥ सुवदनी ॥ पूरव पुण्यें हो ए आवी
 मट्यो । हवे मुज त्रूव्यो रे किरतार ॥ सु० ॥ सु० ॥ ३ ॥ ध-
 नदत्त सुत हो तिहां उजो थइ । कीधो तेहनें प्रणाम
 ॥ सु० ॥ मंगलकलशें हो ते नव उलखी । नृपनं-
 दिनी अजिराम ॥ सुनयनी ॥ सुंदरी ० ॥ ४ ॥ निशा-

द्वीयाने सवि जोजन जणी । मांड्या सादा रे थाल
 ॥ सु० ॥ मंगलकलशने तेणियें मंदावियो । रूमो रूपानो
 रे थाल ॥ सुनयनी ॥ सु० ॥ ५ ॥ बाजोठ मांड्यो
 रे साव सुवन तणो । ते पीरसे पकवान ॥ सुनयनी ॥
 जमी करीने ते सवि उठिया । दीधां फोफल पान ॥
 सुनयनी ॥ सुंदरी० ॥ ६ ॥ निशाद्वीया प्रतें दीधी
 पाघमी । धनदत्त सुतने शणगार ॥ सु० ॥ वाघो आप्यो
 हो अतिघणा मूलनो । आप्या वली अलंकार
 ॥ सुन० ॥ सुंदरी० ॥ ७ ॥ निशाद्वीया हो सवि जांखा
 थया । देखी पंक्तिनो रे जेद ॥ सु० ॥ पण कुंवरीनी
 लाजें बोली नवि शके । आय्यो मनमांहि खेद ॥
 सु० ॥ सुंदरी० ॥ ८ ॥ पंड्याने हो कहे नृपनंदिनी ।
 तेहने तेमी रे एकांत ॥ सु० ॥ वात अनोपम सुण-
 वा मुज घणी । सरस कथानी रे खांति ॥ सुवदनी
 ॥ सुंदरी० ॥ ९ ॥ ते माटे हो जटजी तमें घणो ।
 द्यो कोइ ठात्रने आदेश ॥ सुवदनी ॥ मोहनगारी रे देश
 परदेशनी । कहाणी सुणावे सुविशेष ॥ सुनयनी ॥ सु०
 ॥ १० ॥ बे त्रण ठात्रने पंडितजी कहे । कहो तमें कथारे
 सुसवाद ॥ सु० ॥ ते बोढ्या हो मुखें त्रटकी करी ।
 आणी मनें रे उन्माद ॥ सुनयनी ॥ सु० ॥ ११ ॥ ते

(३०)

कहेशेजी कहाणी हरख घणे । जेहने अति घणुं
मान ॥ सु० ॥ मंगलकलशने तेड्यो ततकणें । जे
ठे गुणनो रे निधान ॥ सु० ॥ सुंदरी० ॥ १२ ॥
शेठनो नंदन हो हरखें आवियो । नृप तनयाने पास
॥ सुनयनी ॥ रुडी परें हो रूप जोतां थकां । उल-
खी कुंवरी उद्वास ॥ सुनयनी० ॥ सुंदरी० ॥ १३ ॥
ए राजकन्या हो कोशक कारणें । पहेरी पुरुषनो वेश ॥
सुनयनी ॥ चंपापुरीमांहि में परणी हती । ते आवी
एणे देश ॥ सुवदनी ॥ १४ ॥ सुंदरी आवे हो निज
पियु निरखवा ॥ ढाल पूरी थइ रसीया वालमनी । प्र-
थम पूरो थयो खंरु ॥ सु० ॥ श्रवणें सुणतां हो अति
सुख उपजे । पामियें लील अखंड ॥ सु० ॥ सु० ॥ १५ ॥
रुडीने हो अति रलियामणी । सरस कथा सुविदास
॥ सु० ॥ मंगल कहेशे हो बीजा खंडमां । सफल
फली सवी आश ॥ सु० ॥ सु० ॥ १६ ॥ श्रीविजय
मान सूरीसरगढ धणी । श्री मानविजय बुधराय ॥ सु०
॥ तेहनो विनयी दीसिविजय कहे । पुण्यथी बहु सुख
थाय ॥ सु० ॥ सु० ॥ १७ ॥ इतिश्री मंगलकलशरासे
प्रथम खंडः संपूर्णः ॥ १ ॥

(३९)

॥ अथ द्वितीयखंड प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

॥ मंगल कहे कथा तणा । जेद चार सुविचार ॥
कद्विपत अकद्विपत वली । अपरा पर सुविचार ॥१॥
मंगल कहे तुमें कुवरजी । सांजलजो धरी नेह ॥ पुरुष
चरित्रतणी कथा । सरस सुणावुं तेह ॥२॥ पुरुषचरित्र
मांहे कह्यो । शील तणो गुण सार ॥ नर नारी सहु सां-
जलो । लाखानो अधिकार ॥३॥ कोण गामें कोण दे-
शमां । केणी परें पादयुं शील ॥ राज रुद्धि पामी घणी ।
शीलें पामी लील ॥४॥ गणिकाने कुलें उपनी । पामी
यौवन धन ॥ धन्य ए लाखा सुंदरी । जेणे पादयुं शील
रतन ॥५॥ दीक्षा लेइ मुगतें गइ । पामी केवलनाण ॥
शील तणा गुण गावतां । होवे जय कदयाण ॥ ६ ॥

॥ ढाल पहेली ॥ चोपाइनी देशी ॥

॥ कावेरी नामें एक पुरी । धण कण कंचन सुजरे
नरी ॥ अजितसेन नामें राजानं । बहु गुणवंतो सु-
मति प्रधान ॥१॥ राजाने राणी शत चार । रूपें रंजा
तणो अवतार ॥ पण अवगुण एक तेहने घणो । पुत्र
नही कोइ कुलमंडणो ॥ २ ॥ तेणे कारण ते बहु
दुःख धरे । मेह परें ते आंसु ऊरे ॥ राणी सघली ऊरे

सही । करम प्रतें को चाखे नही ॥ ३ ॥ ओसड वे-
 सड कीधां घणां । आराधन कीधां सुर तणां ॥ आ-
 राधी वल्ली कुलदेवता । पण नवि हुवो सुत सेवतां
 ॥ ४ ॥ तेह निमित्त धन खरच्युं बहु । सुतनी वांठा
 करे ते सह ॥ सुत कारण जला उपचार । बहु नित्य करे
 नारी जरतार ॥ ५ ॥ एम करतां हुवां वरषज बार । राजा
 वृद्ध हुज तेणि बार ॥ रातें मध्य निद्रा परहरे । पुत्र
 तणी चिंता मन धरे ॥ ६ ॥ मनमांहिं चिंते राजान ।
 कोइ राणीने न हुज संतान ॥ धनें करी बहु जख्या
 जंडार । डव्य तणो नवि लाजे पार ॥ ७ ॥ कृपण
 पणुं हवे नवि आदरुं । ते धन काढीने वावरुं ॥ राणी
 सघल्लीने शणगार । पहेरावुं मुक्ताफल हार ॥ ८ ॥ राणी-
 ने नित्य नवला वेश । वडी राणीने वल्ली विशेष ॥ दान
 देउं मन धरी उत्साह । मानव जवनो लेउं लाह ॥ ए
 चतुराइ ते तेहनी खरी । जस उपराजे धन व्यय करी ॥
 एम चिंतवतां उग्यो सूर । तव वाग्यां मंगल वरतूर
 ॥ ९ ॥ राजायें तेज्यो परधान । दीधुं तस बहु आदरमा-
 न ॥ लाख एक सोनइया सार । नित काढो म म करजो
 बार ॥ १० ॥ वामीमांहिं जिननो प्रासाद । उंचो गगनशुं
 मांडे वाद ॥ श्रीकृष्णदेवनी मूरति जिहां । पूजा र-

चावो दिन प्रतें तिहां ॥ १२ ॥ दल वादल नामें सुविशाल ।
 डेरा तणावो रंग रसाल ॥ अति रूडी तिहां रचना करो ।
 आसन बेसण तिहां वली धरो ॥ १३ ॥ फूल पथरा-
 वो तिहां वली घणां । अगर तणां मांको धूपणां ॥ बां-
 धो मोतीनां जुमणां । रंगें रूपें रत्नीयामणां ॥ १४ ॥
 देश परदेश तणा जन वृंद । जोवा आवे धरी आणं-
 द ॥ जे देखीने करे वखाण । तेहबुं करजो चतुर
 सुजाण ॥ १५ ॥ राजा पहेरी सवि शणगार । सवि
 राणी साथें परिवार ॥ आवी बेठा मंरुप तळें । इंद्र
 जुवन आव्युं नूतळें ॥ १६ ॥ मोहोटा मूंगला नूपति ।
 चोकी करे ते निज खिजमती ॥ ततदण तिहां
 तेरावे पात्र । मंरावे जोवानी जात्र ॥ १७ ॥ रूपें
 रूमी गणिका जेह । रुडुं नाची जाणे तेह ॥ तेहने
 राजा दे आदेश । नाचे नवलो पहेरी वेश ॥ १८ ॥
 कंचुक कसीया जीडे अंग । नाटक करवानो बहुरंग ॥
 पाये घूघरना घमकार । जांजरनो रम जम रणकार
 ॥ १९ ॥ आवी नृपने करे प्रणाम । निज गुरुनुं तिहां
 लेइ नाम ॥ तिहां किण मांडे नाटारंज । इंद्र आगल
 जेम नाचे रंज ॥ २० ॥ मधुरां वाजे आठ मृदंग ।
 नाचे पात्र तिहां मनरंग ॥ ताल विणाने वली वांस-

वली । शरणाइ नफेरी वली ॥ २१ ॥ धप मप धोंधों
 मदल नाद । आलापे हुसेनी नाद ॥ कोकिल सरिखो
 जेहनो साद । रंज सरिसो करशे वाद ॥ २२ ॥ थेश थेश
 कार करंती रमे । जांजरमां पगे रमजम जमे ॥ परि-
 यच बांधी एकण दिशि । तिहां राणी देखी उद्वसि
 ॥ २३ ॥ राजा मोज दिए अति हसी । राणी धन
 आपे मन खुसी ॥ २४ ॥ लाख सोनश्यानो व्यय
 करी । राजा मंदिर आव्यो फरी ॥ बीजे दिन पण
 वाडी मांहि । जमी करीने मन उत्साहि ॥ २५ ॥ राजा
 नृत्य करावे प्रेम । लाख सोनश्या खरचे तेम ॥ एम
 दिन दिन प्रतें अधिको रंग । राजा दान दिये उठरंग
 ॥ २६ ॥ एक दिवस तिहां योगी एक । बेठो अलख
 कहि सुविवेक ॥ अधिष्ठायक ए जिनवर तणो । रूपें
 रुडो रक्षियामणो ॥ २७ ॥ काने मुद्रा हीरे जनी ।
 काठ तणी पहेरी पावनी ॥ सवा मण पहेरी गोदनी ।
 हाथे सोवननी लाकडी ॥ २८ ॥ हेम कमंडल पा-
 णी जरी । ठांटे सजा ते नीरें जरी ॥ वाघांबर झूयें पा-
 थरी । बेठो आसन निश्चल करी ॥ २९ ॥ राणी सहि-
 त राजा मन रंग । पाय नमे जोगीना चंग ॥ अव-
 धूत नृपने दे आशीष । बावा लहेज्यो सबल जगीश

(४३)

॥ ३० ॥ घनी बेघनी अणबोदयो रही । बोले वाणी
अमृत सही ॥ तमने देखिने मुज मन्न । थयुं सदा
होजो सुप्रसन्न ॥ ३१ ॥

॥ दोहा ॥

॥ किस कारण तमें राजवी । दीसो वदन विछाय
॥ ते कारण मुजने कहो । मुज मन अचरिज थाय ॥
॥ १॥ जोईयें ठे प्रभु माहरे । बेटो रूप रसाल ॥
कुलदीवो कुल मंडणो । राज्य तणो रखवाल ॥ २ ॥
आय उपाय कस्या घणा । पण नाव्यो एक पुत्र ॥
तेहनी आशा ठे घणी । जे राखे घरसूत्र ॥३॥ योगी
बोदयो चरुवडो । सुण हो तुं राजान ॥ पुण्यें शुरू विद्या
लहे । पुण्यें यश संतान ॥ ४ ॥ मन हित आणीने
करे । जे विद्यानो जाण ॥ जेम रिपुमर्दन रायनें । वाध्युं
कुल मंडाण ॥ ५ ॥ रिपुमर्दन ते किहां हवो । केम हवुं तस
काम ॥ महेर करी मुजने कहो । तेहनी कथा अजिरा-
म ॥ ६ ॥ सिद्ध कहे नृप आगलें । रिपुमर्दननी वात
॥ राजा राणी सांजले । जेहनो यश विख्यात ॥ ७ ॥
चंदेरी नगरी धणी । रिपुमर्दन गुणखाण ॥ राणी ए-
कशो तेहनें । जेहनी मधुरी वाण ॥ ८ ॥ मंत्र यंत्रा-
दिक बहु कस्या । मान्या देवोने जोग ॥ पण नवि

अंगज उपजे । कर्म तणे संयोग ॥९॥ सीमामा सवि
 नूपति । चांपे तेहनी सीम ॥ मांहो मांहे नित्य लडे । जे-
 म कौरवने जीम ॥ १० ॥ सिद्ध एक नृपने मढ्यो ।
 आप्युं फल श्रीकार ॥ राणीने खवरावजो । गर्ज होशे
 निरधार ॥११॥ सिद्ध गयो निज थानकें । हरख धरी
 राजान ॥ राणीने खवरावीयुं । पेट रहुं उंधान ॥१२॥

॥ ढाल बीजी ॥ हमीरीयानी देशी ॥

॥ ते राणीनें नूपति । राखे जोंयरामांहि ॥ राजन
 जी ॥ दासी एक पासें ठवी । खिजमत करे उहाहि ।
 राजनजी ॥ १ ॥ वात सुणो एक अजिनवी, सुणतां
 अचरिज थाय ॥ राजनजी ॥ रसीया जन जे सांजले ।
 तेहने बहु सुख थाय ॥ रा० ॥ २ ॥ यत्न करे राणी
 तणां । सुतनो जाणी लाज ॥ रा० ॥ शोक्य घणी ठे
 तेहने । रखे गलावे गाज ॥ रा० ॥ ३ ॥ राणी पासें
 ते राजवी । दिनमांहे बे वार ॥ रा० ॥ खबर लेवाने का-
 रणें । हैडे हरख अपार ॥ रा० ॥ ४ ॥ चोकी मेली
 चिहुं दिशें । यत्न करे जली जांति ॥ रा० ॥ राजाने
 राणी तणी । दिन दिन अधिकी कांति ॥ रा० ॥ ५ ॥
 एक दिन राणी विनवे । पूरण हुआ नव मास ॥ रा० ॥
 प्राणनाथ तुम पुण्यशी । पूगी मननी आश ॥ रा० ॥

(४५)

॥ ६ ॥ बेटो के बेटा होशे । करमें लख्युं फल जेह ॥
॥ रा० ॥ पण वधामणी सुत तणी । मोकलज्यो धरी
नेह ॥ रा० ॥ ७ ॥ दासीने नृप शीखवे । देखाडजो
सुविवेक ॥ रा० ॥ कुंवरी तणी बे आंगली । कुंवर तणी
जली एक ॥ रा० ॥ ८ ॥ राजसज्जामांहि राजवी ।
जइ बेठो दरबार ॥ रा० ॥ शुज वेला शुज मुहूरतें ।
पुत्री जणी तेणि वार ॥ रा० ॥ ९ ॥ बे आंगली
देखारुती । आवी नृपनी पास ॥ रा० ॥ साहेब देज्यो
वधामणी । पुत्र तणी कहे दास ॥ रा० ॥ १० ॥

॥ दोहा ॥

॥ मनमांहि समजी रह्यो । वज्रवावे नीशाण ॥ दीधी
लाख वधामणी । मेहल्या बंधीवान ॥ १ ॥ घर घर हुआं
वधामणां । बांधि बंधनमाल ॥ सहैर सवि शणगारीयुं ।
दीसे जाक ऊमाल ॥ २ ॥ राजा ततक्षण तिहां थकी ।
आव्या राणी पास ॥ औषध जेषज देइ करी । शिथिल
करी ते दासि ॥ ३ ॥ राज्य रखोपा कारणे । ठानी राखी
वात ॥ जो ए बाहिर विस्तरे । तो नव आवे धात ॥ ४ ॥
ठाम ठामना राजवी । मलवा आव्या जेह ॥ तेहने
जिमाडी करी । पधरावे सुसनेह ॥ ५ ॥ ते राजा खिजमत
करे । राणीनी दिन रात ॥ बाहिर राजा नीसरे ।

तालां देइ सात ॥ ६ ॥ सुतनुं नाम सोहामणुं । दीधुं देव
कुमार ॥ कुंवरी यौवन वय हुइ । रूप तणो नहीं पार
॥७॥ देवकुंवर गुण सांजली । हवे मोटा राजान ॥ धन
साथें हरखें करी । दे बहु कन्यादान ॥ ८ ॥ रिपुमर्दन
माने नहीं । मुज सुतने लघु वेश ॥ योग्य जाणी परणा-
वशुं । एम कहे वनो नरेश ॥ ९ ॥ सोपारा पुरनो धणी ।
मोकले धरी सनेह ॥ निज तनया अमरावती । रुद्धि
सहित गुणगेह ॥ १० ॥ आवी जाणी तेहने । मनमां
चिंतवे राज ॥ पाठी मोकलतां थकां । न रहे सुतनी
लाज ॥ ११ ॥ वेश करी तिहां पुरुषनो । जूमिमंदिर धरी
नेह । शुज लगनें परणावियां । नृप कुंवरी गुणगेह ॥ १२ ॥

॥ ढाल त्रीजी ॥ जावननी ॥

॥ कागलीयो किरतार जणी ॥ ए देशी ॥

॥ मातपितायें अति जोलापणें रे । ए शुं कीधुं काम ॥
ए मुग्धाने मुज परणावतां रे । केम रहेशे मुज माम
॥ १ ॥ कुंवरी राजानी एम चिंतवे रे । करवो कवण वि-
चार ॥ ए दुःख जाणे मनहुं माहरुं रे । के जाणे
किरतार ॥ कुम ॥ २ ॥ ए आंकणी ॥ इहांथी गाड
चालीश सांजल्यो रे । मोहोटो एक पहारु ॥ ते वच्चें मोडुं
सरोबर जळें जखुं रे । पाळें जाजां जारु ॥ कुम ॥ ३ ॥

चांपा आंबाने बहुं आंबली रे । नाखेरी नव रंग ॥
 ताल तमाल अंगर चंदन घणा रे । नागर वेली सुरंग
 ॥कुम॥४॥अखोरु बदाम चारोली आरबी रे । सो-
 पारी ने झाख ॥ केलि खजुरी नारंगी दाकिमी रे । कर-
 मदी केरां लाख ॥कुम॥ ५ ॥ ते वनमांहि वनचर
 अति घणा रे । कहेतां नावे पार ॥ नदीयें पाणी नित्य
 खलहल वहे रे । तरुवर जार अढार ॥कुम॥ ६ ॥
 ते वनमांहिं सावज अति घणारे । बाघ सिंह विक-
 राल ॥ ऊरख सुवरने अजगर चीतरा रे । नाहार रीठ
 शीयाल ॥ कुम॥ ७ ॥ ते गिरि उपरें एक जगवंतनो
 रे । मोहोटो ठे प्रासाद ॥ मांहि मूरति श्रीआदिना-
 थनी रे । दीठे मन आढहाद ॥कुम॥८॥ तिहां जइ
 फूल लइ जावें करी रे । पूजी श्रीवितराग ॥ पढी ते
 सरोवर पालें आवीने रे । करवो देहित्याग ॥ कु० ॥
 ए॥ सावज वनना बहुं त्यां आवशे रे । सरोवर पीवा
 नीर ॥ ते वनचर गिरिगह्वर लेइ जशे रे । कोमल कुं-
 वरी शरीर ॥ कु० ॥ १० ॥ सांड पलाणी रातें नी-
 सरी रे । पहेरी नर शणगार ॥ राजा राणी कोइ
 जाणे नहीं रे । नवि जाणे परिवार ॥ कु० ॥ ११ ॥
 सूर उगमते ते नृप सुंदरी रे । आवी तेह वनमांहि ॥

(४८)

फूल लेइ जिनवरने जेटवा रे । जिन मंदिर ठे ज्यां-
हि ॥ कु० ॥ ११ ॥ देव जुहारीने पाठी फरी रे ।
नाही निर्मल नीर ॥ जहेर पलाढी वन फल वावरी
रे । बेठी चंपक तीर ॥ कु० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ विद्याधर विद्याधरी । धणी धणीयाणी जोरु ॥
आवी जिनवर पाय नम्यां । स्तवन करे कर जोड ॥
१॥ गिरिथी आठ्यां बेहु जणां । दीठां सरोवर पाल ॥
वनराजी फूली रही । फूली चंपक डाल ॥ २ ॥ चं-
पक तरु तलें तेहनूं । देखी अद्भुत रूप ॥ विद्याधर
पूठे तदा । कोण तमें कवण स्वरूप ॥३॥ बोलाव्यो
बोलें नहीं । हैडे दुःख अपार ॥ नयणें नीर ऊरे
घणूं । जाणे तूथ्यो मोतीहार ॥ ४ ॥ रुदन करंतो
देखीने । विद्याधर तेणिवार ॥ मनमांहीं ते अटकले ।
ए कुंवरी निरधार ॥ ५ ॥ प्रायें एवुं जाणियें । ना-
रीने लघु बाल ॥ दुःख आवे नयणां ऊरे । आंसुमां
ततकाल ॥ ६ ॥ विद्याधर निज नारिने । कहे नारी
निरधार ॥ कोइक मोटे कारणें । कीधुं रूप कुमार ॥७॥
स्त्री जाणी विद्याधरी । पूठे सघली वात ॥ धुरथी मांमी-
ने कहे । पोतानो अवदात ॥ ८ ॥ यतः ॥ हंसा रचं

(४ए)

ति सरे । जमरा रञ्चंति केतकी कुसुमे ॥ चंदनवने जुयं-
गा । सरिसा सरिसेहिं रञ्चंति ॥ १ ॥ विद्याधरी कहे कंथ-
ने । करो एहनो उपगार ॥ ए ठे मुग्धा बालिका । को-
मल रूप अपार ॥ ए ॥ परउपकारह कारणे । पान
चूनानो संग ॥ आप करावे टूकडा । पर उपजावे रंग
॥ १० ॥ विद्याधर एक औषधि । खवरावे मन रंग ॥
तेहने महिमाये करी । नर दुर्ग रूप अनंग ॥ ११ ॥
निज मंदिर पोहोंचाग्निने । विद्याधर निज देश ॥ ना-
री फीटी नर थयो । अतिघण पुण्य विशेष ॥ १२ ॥
राजा राणी हरखियां । वरत्यो जय जय कार ॥ ते
नरथी बहु उपन्यो । राज्य तणो अधिकार ॥ १३ ॥
एह कथा निसुणी करी । मन आनंद्यो जूप ॥ कर-
जोडीने वीनवे । तुमें ठो देव स्वरूप ॥ १४ ॥ ते रा-
जाने तेणें कस्यो । कुल मंरुण उपकार ॥ (तेम) महे-
र करी मुज उपरें । द्यो मुज सुत श्रीकार ॥ १५ ॥
॥ ढाल चोथी ॥ चोपाइनी देशी ॥

॥ सिद्ध कहे निसुणो नरराज । सीधुं एह तमारुं
काज ॥ वाडीमांहिथी श्रीफल चार । आणी आपो
मुजने निरधार ॥ १ ॥ फल आणी नृप हाथे दीध ।
मंत्री आपे तिहां कणे सिद्ध ॥ खवरावज्यो ए फल ल-

ही तुआ । चारे राणीने जूछुआं ॥ २ ॥ एम कहीने ते
 व्यंतर गयो । जाणे अति आनंदज थयो ॥ अनुकरमें
 हुआ नव मास । राजाने मन पोहोती आश ॥ ३ ॥
 एक बेला एक लगन उदार । कुल मंरण सुत प्रसव्या
 च्यार ॥ जयराज ने धनराज कुमार । कीर्तिराज चो-
 थो वत्सराज ॥ ४ ॥ चारे जाई सरखी जोर । अंगें
 कोइ न दीसे खोर ॥ शोल वरसना ते जव थया ।
 माता पिता परलोके गयां ॥ ५ ॥ शूरो पूरो ठे जय-
 राज । धन संपूरण ठे धनराज ॥ कामण दुमण मो-
 हनराज । ते सवि जाणे ठे कीर्तिराज ॥ ६ ॥ पुरुष त-
 णी जे बहोंतेर कला । जाणे शास्त्र तणा आमला ॥
 नर नारी सहु करे वखाण । वत्सराज ते चतुर सुजा-
 ण ॥ ७ ॥ एकेको गुण तेहने होय । तेहने गंजी न
 शके कोय ॥ एम जाणी नवि सोंप्युं राज । राजा सा-
 धे आतम काज ॥ ८ ॥ खांराने बलें लेशुं राज । एम
 बलथी बोले जयराज ॥ धनराज क्रोधें धडधडे ।
 लेशुं राज अमें धन वडे ॥ ९ ॥ कीर्तिराज बोळ्यो म-
 न हसी । मोहनी विद्या माहारे वसी ॥ तेहनें बलें अ-
 में लेशुं राज । सुण हो जाइ तुं वत्सराज ॥ १० ॥
 वत्सराज तव बोले बोल । तमें त्रण ठो मूरख निटो-

व ॥ मांहोमांहे करी संग्राम । तमें नव राखो कुलनी
 माम ॥ ११ ॥ कुंकण देश अठे अजिराम । सोपारा
 पुर पाटण नाम ॥ तिहां राजा ठे चंद नरेश । न्याय
 करे नरना सुविशेष ॥ १२ ॥ साथें लेइ सोनइआ घ-
 णा । तिहां जइयें ते चारे जणा ॥ तेह राजा देशे जस
 राज । ते जाई होशे नरराज ॥ १३ ॥ वत्सराजनां वयणां
 सुणी । मनसा कीधी कुंकण जणी ॥ सोपारापुर पा-
 टण जिहां । ते चारेइ आव्या तिहां ॥ १४ ॥ बहु परि-
 वारें ते परवस्या । उतारे जुजुवा उतस्या ॥ राजसजा-
 मां चार कुमार । जइ राजाने कीध जुहार ॥ १५ ॥ दे-
 खी चकित थया सवि लोक । जोवा मलिया थोके
 थोक ॥ देखी कुंवरनां सरखां रूप । मनमां अचरिज
 पाम्यो जूप ॥ १६ ॥ राजा पूठे प्रेमें करी । केहेना बेटा
 कोण तुम पुरी ॥ ते नृपनी तिहां आणा लही । वात
 पूरवनी मांमी कही ॥ १७ ॥ राजा पासें आव्या बुं अ-
 में । न्याय करीने आपो तुमें ॥ कहे राजा तुमें सरि-
 खा सही । अवगुण अंगें दीसे नही ॥ १८ ॥ ते माटे
 अमें करी विचार । देशुं राज्य तणो शिर जार ॥ देवा
 राज्य तणी करे वात । पण राजाने नावे धात ॥ १९ ॥
 एम करतां हूआ खट मास । ते सवि जाइहुआ नि-

(५२)

राश ॥ राजा कहे निसुणो मुज वात । नगरमांहि
लाखा विख्यात ॥२०॥ रूपवंत धनवंत गुणगेह । ग-
णिकामांहि बरी ठे तेह ॥ सात पोखिने सात प्राका-
र । हाथी घोडा पायक सार ॥ २१ ॥ घरमांहिं वाडी
आराम । आंवा चांपा अति अजिराम ॥ गाम पांचशें
ते जोगवे । अति आनंदें दिन जोगवे ॥ २२ ॥ सात
जूमि तणे आवास । लाखा तिहां रहे मन उद्धास ॥
मंदिर उपर ध्वज हलहले । सो दासी तस पासें रहे
॥२३॥ शीलतणो गुण तेहने बहु । राजा राणा मा-
ने सह ॥ एक पोहोर राखे पुरुषने । लाख टका लेइ
तेहने ॥ २४ ॥ चार पहोर तस पासें रहे । राज्य पो-
तानुं ते सुत लहे ॥ ते दिवसें जयराज कुमार । तिहां
रहेवानो करे विचार ॥२५॥ सात पोख समजावी करी ।
लाख टकानी थेली जरी ॥ लाखा वेश्याने दरबार,
आवी उन्नो रह्यो तेणि वार ॥ २६ ॥ ढलकती ढाल
करें किरपाण । मोटां वजडाव्यां निशाण ॥ लाखाने क-
हे चंपकमाल । एक नर आव्यो जाक जमाल ॥२७॥
लाखा कहे नरवाहन करी । ते नर लावो मन हित
धरी ॥ ततक्षण सामी जइने दासि । आण्यो तेहने ला-
खा पास ॥२८॥ लाखा तेहने करी प्रणाम । आसन

बेसण आपे ताम ॥ लाख टका तस आगल धरे ।
 लाखा वचन एवुं उच्चरे ॥ २९ ॥ लाखा नाम कहा-
 वुं एम । लाख टका लेईने प्रेम ॥ पोहोर एक राखीजे
 एहने । पठें पाठो मूकुं तेहने ॥ ३० ॥ एह बिचार
 जो तमने गमे । तो मुज मंदिर रहो रंगमें ॥ एम न
 रुचे तो सुण महाराज । नथी अमारे तुमशुं काज
 ॥३१॥ वारु कहे तव राजकुमार । लाखाने मन हर्ष
 अपार ॥ टका अर्ध जंकारें धरे । जोगकाजें अरधा
 वावरे ॥ ३२ ॥ नीपाइ मीठी रसवती । बोली लाखा
 बहु गुणवती ॥ जमवा बेसो राजकुमार । पिरसे आणी
 हर्ष अपार ॥ ३३ ॥ जमी करी रह्या मन रंग । आ-
 प्यां फोफल पान सुरंग ॥ लाखा नाहवाने मंदिरें । मृ-
 गमदनां जगटणां करे ॥ ३४ ॥ लाखा नाही निर्मल
 नीर । पहेरी आठां दक्षणी चीर ॥ करी शणगार जिसी
 उर्वशी । राजकुंवरना मनमां वसी ॥३५॥ कुंवर पासें
 आवी सा जाम । रजनी पोहोर गई तस ताम ॥ ला-
 खा कहे निसुणो महाराज । निज मंदिर पधारो राज
 ॥३६॥ एहवुं बोली लाखा नार । ततक्षण तेणें का-
 ढी तरवार ॥ में तुजने वेचाती लीध । धन आपीने
 दासी कीध ॥ ३७ ॥ कल विकलें लीधी तरवार । तेने

साही काढ्यो बार ॥ बिरुद पोतानुं राख्युं सही । शील
 थकी ते चूकी नहीं ॥ ३७ ॥ कोमि टका लेई बहु
 साज । बीजे दिनें आव्यो धनराज ॥ दास दासीने
 आपी धन । सहुनुं राजी कीधुं मन ॥ ३८ ॥ तेहनी
 सहु प्रशंसा करे । कोमि टका तस आगल धरे ॥ जे-
 हने जे आप्यानी रीत । ते देतां मुज बाधे प्रीत
 ॥४०॥ दासीने उलंजो दीध । आप्युं धन सवि पाहुं
 दीध ॥ लाख टका तस राखी करी । बीजुं पाहुं दीधुं
 फरी ॥४१॥ तेहने पण काढ्यो कर साहि । पोहोर
 एक राखी उठाहि ॥ मोहिनी मंत्र धरावे जेह । कीर्ति-
 राज आव्यो वली तेह ॥४२॥ विद्या पाट परंपर त-
 णी । जणी कीधी तेहनी रेवणी ॥ पोहोर एक राखी ते-
 णें ठाय । पढी पोताने मंदिर जाय ॥४३॥ ए त्रण्ये स-
 वि विलखा थया । राजाने दरबारें गया ॥ राजा जा-
 णी सघली वात । तेराव्यो तव चोथो ज्ञात ॥४४॥
 वरसराजने कहे राजान । तुम हाथे ठे बहु विज्ञान ॥
 ते माटें तमने. कहुं अमें । लाखामंदिर जाज्यो तमें
 ॥ ४५ ॥ वत्स बोळ्यो तव करी प्रणाम । माहारे ठे प्र-
 जु मोहोदुं काम ॥ मास दिवसनी मेतल दियो । एम
 कहीने बीडो कर दियो ॥ ४६ ॥

(५५)

॥ दोहा ॥

॥ मंदिर आवी आपणें । मन चिंते वत्सराज ॥
पुरुषचरित्र कोइ केलवी । निश्चें लेशुं राज ॥ १ ॥
वेश बनावी जगतनो । गळे तुलसीनी माल ॥ हरण
चर्म नांखुं खन्ने । ढलता मूक्या वाल ॥ २ ॥ मधु-
रो राग आलापतो । हाथे लेइ वीण ॥ पहेली पोले
पोलिया । ते कीधा लयलीन ॥ ३ ॥ अति चतुराइ
केलवी । लंघी साते पोल ॥ चिहुं दिशि जीतें ऊल-
हले । आरिसानी ओल ॥ ४ ॥ ते आगल एक पोलि-
यो । लाखाने दरबार ॥ तेहनी हाकेंको तिहां । जइ
न शके नर नार ॥ ५ ॥ रीजाव्यो रीजे नहीं । ते
अति कठिण कठोर ॥ रात दिवस रहे जागतो । पण
विश्वासी जोर ॥ ६ ॥ ते आगल धूणी करी । बेगो
अइ महांत ॥ वचन विलासें रीजवी । ते कीधो शुज
शांत ॥ ७ ॥ वातें तेहने रीजवी । पूढे लाखानी वात ॥
धुरथी मांढी ते कहे । लाखानो अवदात ॥ ८ ॥
गाम पांचशें जोगवे । रुद्धि तणो नहीं पार ॥ यथा
तथा बोले नहीं । सूधी समकित धार ॥ ९ ॥ चांपा
नामें मालणी । नित्य जाये तस पास ॥ फूल पगर
लेइ करी । वात करे उद्वास ॥ १० ॥ चांपाने एक

दीकरो । अंबराज तस नाम ॥ लघुपण्थी कोइ लइ
 गयो । नवि जाणै तस ठाम ॥ ११ ॥ पुत्र वियोगें
 मालिणी । मरवा उत्सुक आय ॥ दिवासा देइ घणा
 । राखे तस समजाय ॥ १२ ॥ नावेंरे पाडे रहे ।
 चांपा मालिणि तेह ॥ खरच बरच सवि पूरवे ।
 लाखा गुणनी गेह ॥ १३ ॥ प्रातसमे हवे तिहां थकी
 । आवे निज घर तेह ॥ तजी वेश तापस तणो ।
 अजिनव रचे गुणगेह ॥ १४ ॥

॥ ढाल पांचमी ॥ घरें आवोजी आंबो मोहो-
 रीयो ॥ ए देशी ॥

॥ राजकुंवर चित्त चिंतवे । कोइक करीने उपायो
 रे ॥ राज्य लेउं निज तातनुं । ते दिन सफल गणायो रे
 ॥ रा० ॥ १ ॥ कानफटो योगी थयो । विभूति लगावी
 अंग रे ॥ नावेंरे पाडे वही । आव्यो मनने रंगरे ॥
 रा० ॥ २ ॥ धूणी घाली बेगो तिहां । चांपाना घर पासें
 रे ॥ लाख लोक जोवां मळ्यां । पाय नमे उद्धासैं रे
 ॥ रा० ॥ ३ ॥ चांपानी पाडोसणी । तिहां आवी एक नारी
 रे ॥ आखी पोल तणी तेणें । वात सुणी सुविचारि रे
 ॥ रा० ॥ ४ ॥ चांपा आवी पूठवा । निज नंदन वृत्तां-
 तो रे ॥ योगी कहे दिन तीसरे । मलशे सुत गुणवं-

(५७)

तो रे ॥ रा० ॥ ५ ॥ वणजारो लेइ गयो । तुज सुतने
सुणो माइ रे॥कुशल खेम ठे तेहने । मलशे तुम सुखदा-
यी रे ॥ रा०॥६॥ सगां सणीजां तस तणां । नाम ठाम
सवि धारी रे ॥ बीजे दिनें निज मंदिरे । आव्यो ते ज-
यकारी रे ॥ रा०॥७॥ नाही धोइने करे । वणजारानो
वेशो रे ॥ बुद्धि घणी ठे तेहने । पण ठे ते लघु वेशो रे ॥
रा०॥८॥ माते घोडे ते चड्यो । घूमे घूंघरमालो रे ॥
वाघो पहेस्यो अजिनवो । गर्दे मुक्ताफल हारो रे ॥ रा०
॥९॥ तरगस बहु तीरें जखुं । हाथे लाल कबाणो रे ॥
ढालज मेली ढलकती॥बोले मेवाडी वाण्यो रे॥ रा०॥१०॥
घोडे चमीने उतावलो । आव्यो वड बाजारो रे ॥ जिहां
वणजारा उतस्या । ते आव्यो तेणि वारो रे ॥ रा०॥११॥
॥ दोहा ॥

॥ जाडे वणजारा तणा । दीधा बलद हजार ॥
आंबो नाम धरावतो । नायकमां शिरदार ॥ १ ॥ डेरा
दीधा बागमें । बलद सरोवर पाल ॥ पायक सवि
चोकी करे । चिहुं दिशें मूकी नाल ॥ २ ॥ वत्सराज
वली केलवे । पुरुष चरित्र रंग रोल ॥ सांजलतां च-
तुरा मनें । आवे अधिक उल्लोल ॥ ३ ॥ वत्सराज अ-
जिनव करे । पुरुष चरित्र सुविशेष ॥ लेशे राज्य पिता

तणुं । तेमांहि मीन न मेष ॥ ४ ॥ ठाव जरी फल
फूलनी । माली लाव्यो एक ॥ तेहने देखी आवतो ।
चरित्र करे सुविवेक ॥ ५ ॥

॥ ढाल ठठी ॥ वींठीयानी देशी ॥

॥ लाल लघु लाघवी कदा करी । आंखमां घाले
तेल रे ॥ लाल मुखें नीसासा मेलतो । नयणें ऊरे
जलरेल रे ॥ १ ॥ लाल वाहाली लागे मुज माडली ।
जेम वाहाली मुज देह रे ॥ लाल रात दिवस मुज
सांजरे । जेशुं अति घण नेह रे ॥ लाल वाण ॥ २ ॥
लाल संसारमां सगण घणां । पण स्वारथीयां
सब कोइ रे ॥ लाल नरनारी सहु जाणजो । मात
समो नही कोइ रे ॥ लाल वाण ॥ ३ ॥ आर्या वृत्त
म् ॥ जणणीए जम्मजूमि । पष्ठिम निहा सुजासियं
वयणं ॥ मण इठं माणुस्कं । तिन्निवि गिरुआइं गिरु
आइं ॥ १ ॥ ढाल पूर्वली ॥ लाल जन्म जूमि मुज
सांजरी । आव्यो यौवन वेश रे ॥ लाल कुटंब यात्र कर-
वा जणी । हुं आव्यो एणे देश रे ॥ लाल वाण ॥ ४ ॥ लाल
कर जोडी माली जणे । एवहुं दुःख तुम कांइ रे ॥
लाल नाळेरे पाडे रहे । चांपा मालण मुज माइ रे ॥
लाल वाण ॥ ५ ॥ लाल वणजारा मुज लेइ गया । नान-

(५९)

पणार्थी तेनी रे ॥ लाल विरह पड्यो माता तणो ।
कोणें नव कीधी केनी रे ॥ लाल वा० ॥६॥ लाल बेटो
करी मोहोटो कस्यो । वणजारें अजिराम रे ॥ लाल
आव्यो हुं मलवा जणी । अंबराज माहारुं नाम रे ॥
लाल वा० ॥ ७ ॥ लाल जडने दीधी वधामणी । चां-
पाने तेणिवार रे ॥ लाल चांपा आवी दोरुती । आ-
व्यो सवि परिवार रे ॥ लाल वा० ॥८॥ लाल सहु आवी
तेहने मढ्यां । कोइ न जाणे जेद रे ॥ लाल पुरुष त-
खी बहोंतेर कला । जाणे सघला जेद रे ॥ लाल वा०
॥९॥ लाल चांपा देखी रे आवती । साहमो गयो ततका-
ल रे ॥ लाल मा बेटो सांइ मढ्यां । जोवे ते बाल
गोपाल रे ॥ लाल वा० ॥१०॥ लाल रुझि देखी बेटा
तणी । वली देखी तस नुर रे ॥ लाल चांपा मालण
चित्तचितवे । प्रगढ्यो पुण्य अंकूर रे ॥ लाल वा० ॥११॥
लाल चांपा सुत तेनी करी । घरे आय्यो धरी
राग रे ॥ लाल नर नारी सुहु एम कहे । चांपानुं
वरु जाग्य रे ॥ लाल वा० ॥ १२ ॥ लाल पाडा प-
डोशी सहु मढ्यां । सहु आंबो कहे एह रे ॥ लाल
नायक सहुने ओलखे । नाम ठाम गुण गेह रे ॥ लाल
वा० ॥ १३ ॥ लाल आंबो कहे सुणो मातजी । में

(६०)

आण्युं बहु धन रे ॥ लाल खाउ पीउ विलसो घणुं ।
वालो देही वान रे ॥ लाल वा० ॥ १४ ॥ लाल जो-
जन करी उतावली । लेइ चंपकनो हार रे ॥ लाल
लाखाने मलवा जणी । हैडे हरख अपार रे ॥ लाल
वा० ॥ १५ ॥ बेटो कहे सुणो माडली । शीद पधा-
रशो राज रे लाल ॥ ते तमें साचुं जांखजो । शे कामें
शे काज रे ॥ लाल वा० ॥ १६ ॥ लाल जाशुं लाखा-
ने मंदिरे । जेहशुं अतिघण प्रेमरे ॥ लाल देशुं
तेहने वधामणी । ते सुख पामे जेम रे ॥ लाल वा०
॥ १७ ॥ लाल लाखा ते कोण जाणियें । सुत कहे
कहो मुज वात रे ॥ लाल चांपा मांडी धुरशी कहे ।
लाखानो अवदात रे ॥ लाल वा० ॥ १८ ॥

॥ दोहा ॥

॥ अंबराज पोतें रचे । फूल तणो एक हार ॥ मा-
ताजी तस आपजो । कहेजो माहारो जुहार ॥ १ ॥ ह-
रख धरंती नीसरी । आवी लाखा पास ॥ दीधी पुत्र
वधामणी । लाखामन उद्वास ॥ २ ॥ हार देखीने अ-
जिनवो । लाखा मन बहु रंग ॥ कहो बेनी केनो र-
च्यो । अति सुरजी ने सुरंग ॥ ३ ॥

॥ ढाल सातमी ॥ राग केदारो ॥

॥ मुज नंदन अंबराजिये रे । ए गूंथ्यो वर हार ॥
 लाखा कहे माझी नही रे । ते कोइ राजकुमार रे ॥१॥
 बेनी सुण तुं माहारी वात । तुं मुज सखी विख्यात रे ॥
 बे०॥ सु०॥ जण्यो गण्यो परदेशमां रे । रुमो ने रूपवंत ॥
 ए बाई सही जाणज्यो रे । मुज सुत बहु गुणवंत रे ॥
 बहेनी सुण ॥ २ ॥ जळें बाइ तुज उपन्यो रे । सुत आ-
 व्ये आनंद । ताहारी सवि आशा फली रे । दूर गयां
 दुःख छंद रे ॥ बे० ॥ ३ ॥ चांपा आवी निज मंदिरें
 रे । सुतने कहे सवि वात ॥ अंबराज वलतुं जणे रे ।
 जळुं कीधुं तमे मात रे ॥ बे०॥ ४ ॥ नायक विज्ञानें करी
 रे । फूल तणो वरवेश ॥ फूल तणी सामी रची रे । कं-
 चुकरचे सुविशेष रे ॥ बे० ॥ ५ ॥ पंच रंग फूल तणी करे
 रे । रचनानी जळी जांत । नरनारी मोही रहे रे । ते-
 हनी देखी जात रे ॥ बे० ॥ ६ ॥ मृगमद अमरने जळें
 रे । ते वास्यो जळी रीत ॥ माताने कहे आपजो रे ।
 लाखाने धरी प्रीत रे ॥ बे ० ॥ ७ ॥ लाखा अंगें पहे-
 रीने रे । तुजने देशे गाम ॥ के आजरण तुम अजि-
 नवुं रे । के देशे बहु दाम रे ॥ बे० ॥ ८ ॥ ते मत बेजो
 मातजी रे । द्रव्य तणी नहीं खोड ॥ जो हुं बेटो ता-

(६१)

हरो रे । आणुं धननी कोड रे ॥ बे० ॥ ए॥ लाख टका
लेइ करी रे । नरने राखे तेह ॥ पोहोर लगी केणे कार-
णें रे । ते तमें पूठजो एह रे ॥ बे० ॥ १० ॥ चांपायें
आगल धख्यो रे । फूल तणो शणगार ॥ पहेरी मन
रीऊी घणुं रे । हैडे हरख अपार रे ॥ बे० ॥ ११ ॥ माग
माग लाख जणे रे । तुजने देउं बहु दामा ॥ के जूषण देउं
अजिनवुं रे । के कोह रुं गाम रे ॥ बे० ॥ १२ ॥
चांपा कहे मुज नंदने रे । आण्युं डव्य अपार ॥ पण एक
पहोर नरने तमें रे । राखो कवण विचार रे ॥ बे० ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

॥ पहोर पढी राखो नहीं । नरने लाख राय ॥
एह वात मुजने कहो । मुज मन अचरिज थाय ॥ १ ॥
ए मागुं बूं तुम कने । ते तमें करो पसाय ॥ महेर करी
मुज उपरें । मुज मन वंठित थाय ॥ २ ॥ फिट तुं
जूमी बहेनमी । तैं शुं माग्युं एह ॥ एम करतां तु-
जने रुचे । तो हुं संजलावुं तेह ॥ ३ ॥ एक दिन मुज
झानी मढ्यो । में पूढी तस वात ॥ पूरव जवनो माह-
रो । कह्यो सघलो अवदात ॥ ४ ॥ झानीयें मुजने
कह्या । पूरव जव संबंध । ते सुणजो मन थिर करी ।
मूकी घरना धंध ॥ ५ ॥

(६३)

॥ ढाल आठमी ॥ हमीरानी देशी ॥

॥ विंजावन जंगल वसे । तिहां विंध्याचल गिरि
राय ॥ सखी रे ॥ जार अढार तरुवर तणी । जूझि रही
वनराय ॥ सखी रे ॥ सुणो वात सोहामणी । सुण-
तां आणंद थाय ॥ सखी रे ॥ १ ॥ ए आंकणी ॥ वाघ
सिंह ने रोजमां । साबर वानर रीठ ॥ सखी रे ॥ जंगली
नर हबसी रहे । काढा मोटा जिठ ॥ सखी रे ॥ २ ॥ सुण ॥
रेवा जल खलहल वहे । जेहनुं निर्मल नीर ॥ सण ॥
पंखी घणां क्रीडा करे । सारस मोरने कीर ॥ सखी
रे ॥ ३ ॥ सुणो ॥ रात दिवस साक्षिर चरे । हाथी-
नां बहु वृंद सखी रे ॥ रेवा जलें जीले सदा । मन
धरता आनंद ॥ सखी रे ॥ ४ ॥ सुणो ॥ मातो मद
मत्त घूमतो । तेणें वने एक गजराय ॥ सखी रे ॥ सो हा-
थणीशुं परवस्यो । मोहोटो कोमल काय ॥ सण ॥ ५ ॥
॥ सुण ॥ ते गजने एक हाथणी । टोळानो शणगार
॥ सण ॥ तेहथी अलंगो नवि रहे । पूरव प्रीति अपार
॥ सखी रे ॥ ६ ॥ सुण ॥ बेहु जणां जलक्रीडा करे ।
जेलां चरवा जाय । सखी रे ॥ हाथणी बेसे जेणें
थलें । गज बेसे तेणे ठाय ॥ सखी रे ॥ ७ ॥ सुण ॥
सालीर चरी पाढो फरे । टोळा सहित गज राय ॥

(६४)

सखी रे ॥ अन्य दिवस ते हाथीयो । मदवश महा-
तो थाय ॥सण॥७॥सुणो॥७॥ ते हाथणी मेहली फरी ।
बीजी केडे धाय ॥ सखी रे ॥ मुलगी जे ठे हाथणी ।
विरहेँ व्याकुल थाय ॥ सखी रे ॥ ए ॥ सुणो० ॥
कोतरमांहि क्रोधें पमी । बाहलो ते वैरी थाय ॥ सखी
रे ॥ क्रोध तणां फल करुवां । क्रोधें दुर्गंतें जाय ॥ सखी
रे ॥ १० ॥ सुण॥ कोतरमांहि पमतां थकां । प्राण गया
तेणी वार ॥ सखी रे ॥ तेह हाथणी शुज जावथी । हुं हु-
इ लाखा नार ॥ सखी रे ॥ ११ ॥ सुणो० ॥ हाथी-
नो जीव तिहां थकी । मरीने माणस थाय ॥ सखी
रे ॥ मलशे ते तुजने सही । एम करतां सुखदाय ॥
स० ॥ १२ ॥ सुणो० ॥ खावा पीवा नित्य नव नवां ।
नित नित नवला मित्त ॥ सखी रे ॥ पण ते गज नवि
विसरे । ढाण ढाण आवे चित्त ॥ सखी रे ॥ १३ ॥
सुणो० ॥ शील पाळुं मन दढ करी । बेठी देउं दा-
न ॥ सखी रे ॥ रात दिवस रहुं मोहोलमां । हाथी-
नुं मुज ध्यान ॥ सखी रे ॥ १४ ॥ सुणो० ॥

॥ दोहा ॥

॥ वात सुणी लाखा तणी । मालण आवी गेह ॥
बेटाने कहे धुरथकी । संजलावे धरी नेह ॥ १ ॥ वे-

(६५)

चण वस्तु तणे मिशें । घोडे थइ असवार ॥ तांडुं
साथें लेइने । जिहां आव्यो बाजार ॥ २ ॥ जातुं चोडुं
चूकवी । निज घर आव्यो तेह । हरख धरीने वली
करे । पुरुष चरित्र वली एह ॥ ३ ॥ चितारो थइ
संचरे । आव्यो चहुटामांहि ॥ अजिनव रूप चित्री
तिहां । मांडे धरी उठाहि ॥ ४ ॥ फिरंगी कीधा फूटरा ।
बिलंदा अति लाल ॥ शिर टोपी मदफू तणी । ढल-
ता कानें वाल ॥ ५ ॥ लाखानी दासी तिहां । चंबेदी
जस नाम । चहुटे दीगो तेणीएं । चित्र कला अजि-
राम ॥ ६ ॥ लाखाने दासी कहे । तेहनां बहु वखा-
ण ॥ चित्रशाली चित्रावीए । ते ठे चतुर सुजाण ॥ ७ ॥
तेमी आण्यो तेहने । मंडाव्यां चित्राम ॥ चतुरचि-
तारा चित्रजे । देशुं तुज बहु दाम ॥ ८ ॥ चितारो
निज चातुरी । प्रगट करीने ताम ॥ विंजावन रेवा
लिखे । विंजगिरि अजिराम ॥ ९ ॥

॥ ढाल नवमी ॥

॥ रामचंद्रके बाग, चांपो मोरी रह्यो री ॥ ए देशी ॥

॥ आंबा चांपा केलि । रायण रुक्क वली री ॥ ना-
लेरीने पूग । लोल लविंग लली री ॥ १ ॥ अगर
तगर नारिंग । दामिम डाख खजूरी ॥ नाग पुन्नाग

प्रियंगु । करमदी फणस बीजूरी ॥ २ ॥ ताल तमाल
 हिताल । बोर कदंब हरी री ॥ चंबेढी रायवेढी ।
 बहुफली फूली जरी री ॥ ३ ॥ वाघ सिंहनां रूप ।
 सावर रोज ससा री ॥ हरिण मानवनां रूप । साथें
 तेहवी वसा री ॥ ४ ॥ रेवा जलमांहि जोर । गज बहु
 केलि करे री ॥ निज निज टोला साथ । साक्षीर सरस
 चरे री ॥ ५ ॥ मोहोढो काजल काय । जीते हाथी करे
 री ॥ सो हाथणी परिवार । कुतूहल केलि करे री ।
 ॥ ६ ॥ एक हाथणीने तेह । निज मुख कवल दीये
 री ॥ हाथणी आपे जेह । निज मुख कवल दीये री
 ॥ ७ ॥ ते हाथणीशुं नित्य । गजने प्रीति घणीरी ॥ अन्य
 दिवस गज राज । आवे ठाण जणी री ॥ ८ ॥ पाणी
 पीवा काज । गजथी डूर टली री ॥ रजसपणे गजराज ।
 जाणे टोळें मली री ॥ ९ ॥ मदमातो गजराज । बेहु पखे
 दान करे री ॥ देखी निज परिवार । मनमां गर्व धरे री
 ॥ १० ॥ मेहली गयो मुज नाह । खबर न कांश् करी री ॥
 रोवे गजणी तेह । नयणां नीर जरी री ॥ ११ ॥ रेवा न-
 दीने तीर । उज्जी तेह रडेरी ॥ जीनी जेखड साथ । खड
 हड तेह पडे री ॥ १२ ॥ पमतां सम ततकाल । तेहनां
 प्राण गया री ॥ जडकपणाने जाव । शुज परिणाम थ-

(६७)

या री ॥ १३ ॥ हवे ते चित्रक राय । निज चतुराश् करी
री ॥ गजणी पासें गज रूप । जुंइ पड्यानुं करे री ॥
॥ १४ ॥ एहवो जीते जाव । लखीने तेह गयो री ॥ निज
मंदिर जणी तेह । मनमां हर्ष थयो री ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

॥ विंध्याचल रेवा नदी । तेहनां करी चित्राम ॥
घरे आव्यो पोता तणे । विण मागे तस दाम ॥ १ ॥ हुं
चरित्र करतां थकां । अनुकरमें एक मास ॥ राज स-
जायें आवीने । नृपने करे अरदास ॥ २ ॥ जाउं लाखा
मंदिरें । जो तुम होय आदेश ॥ बीडुं आपी तेहनें ।
हुकम करे सुनरेश ॥ ३ ॥ आव्यो लाखा मंदिरें । जुगती-
शुं करी जुहार ॥ लाख टका आगल धरी । बोढ्यो राज
कुमार ॥ ४ ॥ आव्या दक्षिण देशथी । जोता पुर वन गाम
॥ सोपारापुर पाटणे । सुएयुं तमारुं नाम ॥ ५ ॥ तेणे का-
रण जोवा जणी । तुम घरे कस्यो प्रवेश ॥ दर्शन
दीतुं तुम तणुं । अमने हर्ष विशेष ॥ ६ ॥ मंदिर दीठां
तुम तणां । दीतुं तुम मुख नूर ॥ एम कहीने पाठो
फरे । अमने थाय असूर ॥ ७ ॥ लाखा मनमां चिंत-
वे । ए नर चतुर सुजाण ॥ घरी बे घडी जो ए रहे ।
तो मुज सफल विहाण ॥ ८ ॥ देखी तेहनी चातु-

(६८)

री । अने वढी वयण विलास ॥ चकित थइ लाखा
जणे । स्वामी सुणो अरदास ॥ ए ॥

॥ ढाल दशमी ॥ चोपाइनी देशीमां ॥

॥ लाखाना मंदिर उपरें । चित्रशाही नर एक चि-
तरे ॥ लाखा बोली सुण तुं झूप । जोवा सरिखां उ-
पर रूप ॥ १ ॥ लाखानो ते साही हाथ । कुंवर कहे
तमें आवो साथ । राजकुंवरने लाखा नार ॥ बेहु आ-
व्यां साथे परिवार ॥ २ ॥ चित्र देखीने करे वखाण ।
लाखा मनमां थइ हेराण ॥ दीवा करी साथें बे चार ।
लाखा निरखे वारो वार ॥ ३ ॥ विंध्याचलने रेवा नदी ।
हाथी नव विसारे कदी ॥ ए जोतां आवे जेटले । एक
पोहोर वाग्यो तेटले ॥ ४ ॥ लाखा मनशुं थइ एकांत । चित्र
जोवानी सबली खांत । गज टोळुं दीतुं चितखुं । लाखा
मन जोवानुं कखुं ॥ ५ ॥ हाथी टोळुं निरखी करी । मन
हरखी लाखा सुंदरी ॥ गजणी साथें गज एक पड्यो ।
ते देखी कुंवर लरु थड्यो ॥ ६ ॥ धूजीने ते धरणी ढले ।
लाखा नयणें आंसू ऊरे ॥ पुरुष चरित्रनुं कीधुं तान । हु-
उं अचेतन नाठी शान ॥ ७ ॥ लाखा मनमां चिते ए-
म ॥ राजकुंवरने थाउं हेम ॥ सज थावाना करे उपाय-
। फूल वीजणे वीजे वाय ॥ ८ ॥ उंसरु वेसड की-

(६९)

धां घणां । मंत्रयंत्रनी नही कांइ मणां ॥ एम करतां ते-
हने उपचार । त्रण पहोर वाग्या तेणि वार ॥९॥ लाखा-
ने तव चिंता थइ । ए शुं दैवें कीधुं जइ ॥ आंख उ-
घामी जोइ जाम । लाखा मनमां हरखी ताम ॥१०॥
मुखे मेहले मोहोटा निःश्वास । राजकुंवर मन थयुं
उदास ॥ लाखा कहे स्वामी तमे सुणो । एहनो मुज
अचंनो घणो ॥ ११ ॥ पोहोर त्रण वाग्या जेटले । राज-
कुंवर बोळ्यो तेटले ॥ पूरव जव मुजने सांजस्यो । ए
गज मरीने हुं अवतस्यो ॥ १२ ॥ ते हाथणी मुज विर-
हे मुइ । हुं नवि जाणुं कोण गति गइ ॥ कहे लाखा
सुणो कुमार । ते हाथणीनो मुज अवतार ॥ १३ ॥
लाखा कहे मुज हरख अपार, पूरवनो तुं मुज जर-
तार ॥ मन दढ करीने पाढ्युं शील । तेणें कारण हुं
पामी लील ॥ १४ ॥ मन मान्या मनोरथ फढ्या । मुह
माग्या पासा मुज ढढ्या ॥ हइमामांहे धरी घणो
उत्साह । चिहुं कलशे कीधो विवाह ॥ १५ ॥
लाखा परणी मन रंग रली । बेहुनी आशा सघली
फली ॥ प्रातसमे बेसी गजराज । राजसजायें आव्यो
वत्सराज ॥ १६ ॥ लाखाने ते तेडी करी । राजा आगल
जेट बहु धरी ॥ राजायें तस दीधुं राज । सबल वधारी

तेहनी लाज ॥ १७ ॥ लाखाने तेमी निज पुरें । नित नित
 नवला उत्सव करे ॥ लाखाने पटराणी करी । जाणे इं-
 द्राणी अवतरी ॥ १८ ॥ पंच इंद्रियना विलसे जोग ।
 सरखे सरखो लहे संयोग ॥ वत्सराज मोहोदो नूपाल ।
 अहोनिश धर्म तणो ठे ढाल ॥ १९ ॥ लाखायें प्रसव्यो
 एक पुत्र । जे राखे निज घरनुं सूत्र ॥ पुत्र हुजें बहु गु-
 णनुं धाम । हंसराज तस दीधुं नाम ॥ २० ॥ दीधुं राज्य
 प्रपंचें करी । जसनी वात जगमां विस्तरी ॥ वत्सराज
 ठे बुद्धि निधान । अनम सवे प्रणम्या राजान ॥ २१ ॥
 एक दिन वत्सनृप लाखा नारि । बेहू बेठां गोंख म-
 जार ॥ वात विनोद करे मन रंग । हंजराज बेदो उ-
 त्संग ॥ २२ ॥ लाखा कहे स्वामी सुणो वात । शास्त्रें स्त्री
 चरित्र विख्यात ॥ अनेक शास्त्र दीठां में जणयां । पु-
 रुष चरित्र दीठां नवि सुणयां ॥ २३ ॥ तव राजा मर-
 कलडे हस्यो । राणी कहे ए कारण किश्यो ॥ कहे राजा
 तमें राणी सुणो । नर नारीची अधिको गणो ॥ २४ ॥ पु-
 रुष चरित्र में बहु केलवी । में तुज प्रत्यें घणुं जोलवी
 ॥ तुजने पण में धूती खरी । परणीने पटराणी करी
 ॥ २५ ॥ तुज आव्ये आव्युं मुज राज । सिद्ध थयां
 मुज सघलां काज ॥ वात पूरवनी मांमी कही । तेहना

चित्तमां बेठी सही ॥ २६ ॥ वात सुणीने थइ हेराण ।
 लाखा नृपनां करे वखाण ॥ चतुराइ कीधी अति जली ।
 मुज लाखानी आशा फली ॥ २७ ॥ कूड कपट में
 कीधां घणां । में धूतास्यां मन जन तणां ॥ मृषावादनां
 कीधां पाप । राणी आगळे कहे निज पाप ॥ २८ ॥
 लाखा कहे स्वामी वरुवीर । दरियानी परें थया गं-
 जीर ॥ एटला दिन तमें न कही वात । धन्य पिताने
 धन्य तुज मात ॥ २९ ॥ त्रण काल जिन पूजा करे ।
 अहोनिशि ध्यान धरमनुं धरे ॥ दानें पोषे पात्र अने-
 क । चतुराइ ठे अधिक विवेक ॥ ३० ॥ श्रुत सागर
 नामें गणधार । ते ठे विद्याना जंमार ॥ वन पालक
 आवीने कहे । ते निसुणि राजा गहगहे ॥ ३१ ॥

॥ दोहा ॥

॥ राजा सबल आडंबरें । तेमी सवि परिवार ॥
 राजा गजश्री उतरी । प्रणमे वारोवार ॥ १ ॥ लाखा
 राणी रंगशुं । प्रणमी गुरुना पाय ॥ आपोपुं धन्य
 मानती । बेठी रुडे ठाय ॥ २ ॥ जवि जनने हित
 कारणें । गणधर थे उपदेश ॥ राजा राणी सांजळे ।
 मन धरी धर्म विशेष ॥ ३ ॥

(७२)

॥ ढाल अगीयारमी ॥ साहेलडीनी देशी ॥

॥ हवे आवी निज मंदिरे ॥ साहेलमी रे ॥ राणीने
कहे सुविचार तो ॥ हंसराज मोहोटी थयो ॥ सा० ॥ हवे
द्वीजें व्रतजार तो ॥ १ ॥ राज कृद्धि सुख जोगव्यां
॥ सा० ॥ ते सवि पुण्य पसाय तो ॥ धर्म कुटुंब आ-
वी मढ्युं ॥ सा० ॥ राणी सुत सुखदाय तो ॥ २ ॥
जे अवसर नव उलखे ॥ सा० ॥ ते नर कहीयें ग-
मार तो ॥ अवसर आव्यो जालवे ॥ सा० ॥ ते नर
घर शणगार तो ॥ ३ ॥ शुज लग्न शुज मुहूरतें ॥
सा० ॥ राज्य थापी हंस राज ता ॥ धर्म धन खरची
घणुं ॥ सा० ॥ व्रत लीए नृप वत्सराज तो ॥ ४ ॥
लाखा पण व्रत आदरे ॥ सा० ॥ बहु नारीनी साथ
तो ॥ माया ममता परहरी ॥ सा० ॥ लोच करे निज
हाथ तो ॥ ५ ॥ निज गुरुनी सेवा करे ॥ सा० ॥ जणी-
यां अंग अग्यार तो ॥ जूज्यां बूज्यां उगव्यां ॥ सा० ॥
सफल कीधो अवतार तो ॥ ६ ॥ अति काहापण
जाणी करी ॥ सा० ॥ सोंप्यो गहनो जार तो ॥ बहु
परिवारें परवस्था ॥ सा० ॥ करे अनियत विहार तो ॥
॥ ७ ॥ चतुराष्ट एहनी खरी ॥ सा० ॥ साध्युं आतम
काज तो ॥ ठेहडे अणसण आदरी ॥ सा० ॥ मुक्ति

पोहोता ऋषिराज तो ॥ ८ ॥ लाखा पण तप जप क-
 री ॥ सा० ॥ पोहोती स्वर्ग मजार तो ॥ अवसर सघ-
 लो साचवे ॥ सा० ॥ सुणजो सहु नर नार तो ॥ ए॥
 गणिकाने कुल उपनी ॥ सा० ॥ पामी धन यौवन्न तो
 ॥ धन्य ते लाखा सुंदरी ॥ सा० ॥ राख्युं शील रतन्न
 तो ॥ १० ॥ उत्तमना गुण गावतां ॥ सा० ॥ प्रह उग-
 मते सूर तां ॥ एम जाणीं में वरणव्या ॥ सा० ॥ लाखा-
 ना गुण पूर तो ॥ ११ ॥ पंक्तिं तेह वखाणीये ॥ सा० ॥
 जे होय अवसर जाण तो ॥ अवसर आव्यो जालवे
 ॥ सा० ॥ ते कहीएं चतुर सुजाण तो ॥ १२ ॥ कप्परु
 वाणिज्यमांहे रही ॥ सा० ॥ में कह्युं पुरुष चरित्र
 तो ॥ लाखानी पण वारता ॥ सा० ॥ मंगलें कही सुवि-
 चित्र तो ॥ १३ ॥ श्री विजयसेन सूरीसरु ॥ सा० ॥ तपगञ्ज-
 नो शणगार तो ॥ तेहने राजे रंगें करी ॥ सा० ॥ वात
 कही सुविचार तो ॥ १४ ॥ श्रीविजयदान सूरीसरु
 ॥ सा० ॥ उत्तम जेहनुं नाम तो ॥ मुनिवरमांहे वखाणी
 एं ॥ सा० ॥ जाग्यवंत गुणधाम तो ॥ १५ ॥ तेहना
 शिष्य सोहंकरु ॥ सा० ॥ श्रीराजविमल उवजाय तो ॥
 तेहना शिष्य वखाणीएं ॥ सा० ॥ श्री मुनि विजय उव-
 जाय तो ॥ १६ ॥ तेहना शिष्य सोहामणा ॥ सा० ॥ संवेगी

(७४)

शिरदार तो ॥ श्री देवविजय वाचक वन्ना ॥ सा० ॥
उस वंश शिणगार तो ॥ १७ ॥ उस वंश कुलें उपना ॥
सा० ॥ निज गुरुने सुखदायी तो ॥ श्रीमानविजय
पंडित वरु ॥ सा० ॥ दोलत अधिकी सवाइ तो ॥ १८ ॥
गुरुनामें सुख उपजे ॥ सा० ॥ मति बुद्धि सघली
आवि तो ॥ तस शिष्य दीप्तिविजय जलो ॥ सा० ॥
रास रच्यो शुभ जाव ता ॥ १९ ॥ निज शिष्य धीर
विजयतणुं ॥ सा० ॥ वांचवानुं मन जाणी तो ॥ रास
रच्यो रक्षियामणो ॥ सा० ॥ मनमां उलट आणी तो
॥ २० ॥ संवत सत्तरें जाणजो ॥ सा० ॥ वरस ते उ-
गण पच्चास तो ॥ आशो शुदि पूनम दिनें ॥ सा० ॥
ए में कीधो रास तो ॥ २१ ॥

॥ इति श्री मंगल कलशरासे पुरुषचारत्र लाखा
शीलवर्णनोनाम द्वितीय खंडः संपूर्णः ॥ २ ॥

॥ दोहा ॥

॥ उज्जोणी नगरी तणी । (अने) चांपापुरीनी जेह ॥
मूलथकी पोता तणी । वात कही सवि तेह ॥ १ ॥
सुरसुंदर राजा तणी । त्रैलोक्यसुंदरी नाम ॥ में जामे
परणी करी । मूकी आव्यो आम ॥ २ ॥ वात सुणी ह-

रखी घणुं । करी कारिमो क्रोध ॥ एहने बांधी रा-
 खजो । जे होय सबलो जोध ॥ ३ ॥ जय त्रांत नीशा-
 खिया । नाठा दहदिशें जाय ॥ धनदत्तसाहे सांजढ्युं ।
 करे ते हाय वराय ॥ ४ ॥ एह अमारा घर तणी । एह-
 वी हलवी वात ॥ करे विटलज वाणीयो । एहने मारो
 लात ॥ ५ ॥ सुजट सघला तिहां धस्या । साहवाने तत-
 काळ ॥ सामंतने कहे सुंदरी । तमें साहो सुकुमाल
 ॥ ६ ॥ मंगल मन बीहिनो घणो । (मुज) पूरव लाग्यां
 पाप ॥ है है एशुं थायशे । रोशे मायने बाप ॥ ७ ॥ हाथ
 जालीनें कुमरनो । सुंदरीने सामंत ॥ ए त्रणे उपर च-
 ढ्यां । उरडामांहि एकांत ॥ ८ ॥ सुंदरी कहे सामंतने ।
 सुणजो तमें निरधार ॥ जे में परणयो प्रेमशुं । ते सहि
 ए जरतार ॥ ९ ॥ जाउ तमें एहने घरे । द्यो वधामणी
 सार ॥ मात पिताने सुख करी । आणो पंच तुखार ॥
 ॥ १० ॥ सामंतने तस मंदिरे, वरतावी जयकार ॥
 रथजूषण राजा तणा । लावो पंच तुखार ॥ ११ ॥

॥ ढाल पेहेली ॥ बिंदलीनी देशी ॥

॥ सिंह सामंत एम बोले । सुंदरी नहीं कोइ तुम
 तोले हो ॥ सुंदरी वयण सुणो ॥ तुम हैमानो नहीं
 पार, तमें बुद्धि तणां जंमार हो ॥ सुं ॥ १ ॥ एटला

दिन ठानुं राखुं । हवे मुज आगळे तमें जाखुं हो
 ॥ सुं० ॥ तमे मुजने जस बहु दीधुं, पोतानुं कारज
 सीधुं हो ॥ सुं० ॥ २ ॥ तमें दासी लीउं दशवीश ।
 जे खीजमत करे निश दीस हो ॥ सुं० ॥ हवे मेह-
 लो तमे नरवेश, पहेरो कामिनीनो वेश हो ॥ सुं० ॥
 ॥ ३ ॥ तेणी वेला तेणी वार । सुंदरीये कीधो शणगार
 हो ॥ सुं० ॥ सासु ससरा पासें आवे । जरी थाल मो-
 तीडे वधावे हो ॥ सुं० ॥ ४ ॥ देखी सासु ससरो मन
 हरषें । हरखें आंसुमां वरसे हो ॥ सुं० ॥ राजाएं क-
 रीय प्रसाद । दीधा मोहन प्रासाद हो ॥ सुं० ॥ ५ ॥ ल-
 ही मातानो आदेश । ते मोहलें करे प्रवेश हो ॥ सुं० ॥
 हवे विषय तणा सुख विलसे । तन मन तेहनुं वली
 जलसे हो ॥ सुं० ॥ ६ ॥ पुणें मढ्यो संयोग । पुणें मन
 वंठित जोग हो ॥ सुं० ॥ कीजें पर उपगार । पाम्यानुं
 एहिज सार हो ॥ सुं० ॥ ७ ॥ घर सारुं दानज दीजें
 । मानवजव लाहो लीजें हो ॥ सुं० ॥ पुणें आवे चतु-
 राई । पुणें विलसे ठकुराइ हो ॥ सुं० ॥ ८ ॥ धनदत्त सुत
 नित्यमेव । करे मात पितानी सेव हो ॥ सुं० ॥ नृप त-
 नया घर काज । करती नाणे मन लाज हो ॥ सुं० ॥ ९ ॥
 हवे धनवती धनो साह । नित धरम करे उछाह हो ॥

॥ सुं० ॥ धरम कुटुंब सहु मल्लिउं । परजवनुं पुण्य
 फलियुं हो ॥ सुं० ॥ १० ॥ ते सासु तणे परिवारें । दिन
 प्रतें देव जुहारे हो ॥ सुं० ॥ मुनिवरने दीए दान ।
 शुरू जावें पठें जमे धान हो ॥ सुं० ॥ ११ ॥ उत्तम कुल
 अनुसारें । धरणीधर लाज वधारे हो ॥ सुं० ॥ दीसिवि-
 जय एम बोले । नहीं कोइ गुणवंतने तोले हो ॥ सुं० ॥ १२

॥ दोहा ॥

॥ आपी सिंह सामंतने । पुरुष तणो ते वेश ॥
 घोडा हाथी दत्तना । मोकलावे निज देश ॥ १ ॥
 मणिमय थाली वाटका । रथ जूषण जे दान ॥ ए
 देज्यो मुज तातने । एम कही कुंवरी निधान ॥ २ ॥
 धनदत्त सुत कागल लखे । देइ बहु उपमान ॥ सिंह
 कहे ते मानजो । तमें ठो बुद्धिनिधान ॥ ३ ॥ संप्रेर-
 वाने निसख्या । नारीने जरतार ॥ सिंह सामंतने
 सोंपीया । साथें बहु परिवार ॥ ४ ॥ कुंकुमनुं टीलुं
 करी । आपी श्रीफल सार ॥ नृप तनया एम वीन-
 वे । नांखे आंसू धार ॥ ५ ॥

॥ ढाल बीजी ॥ जावननी ॥ कागलीयो किर-
 तार जणी । शी परें लखुं रे ॥ ए देशी ॥

॥ चंपापुरीना देव जुहारजो रे । तिहां लेजो मु-

ज नाम ॥ पठे राजापासें जाइने रे । करजो चरण
 प्रणाम ॥ १ ॥ सिंह सामंतने कुंवरी वीनवे रे । कहे-
 जो मुज आशीष ॥ पीयरीयां मुज ढाण ढाण सांजरे रे ।
 ते जाणे जगदीश ॥ २ ॥ सिं० ॥ ए आंकणी ॥ घोमा
 हाथी नजरें देखारुजो रे । कहेजो सकल विचार ॥
 वली कहेजो तमें मारा तातनें रे । तम पुण्यें मढ्यो
 जरतार ॥ ३ ॥ सिं० ॥ माहारी माताने पगे लागीने
 रे । कहेजो एक संदेश ॥ मात प्रसादें मुज सुख उप-
 न्युं रे । दुःखमुं नहीं लववेश ॥ ४ ॥ सिं० ॥ धन्य वेला
 वली धन्य तेहज घडी रे । जे नजरें देखीश माय ॥
 संकट आवे राखी रुडी परें रे । ते केम मात विस-
 राय ॥ ५ ॥ सिं० ॥ बीजी सघली उरमान मायने रे ।
 कहेजो तमें आशीष ॥ तेह तणा गुण मुजने सांजरे
 रे । संजारुं निशदीस ॥ ६ ॥ सिं० ॥ सहियर सघली-
 ने सुख पूठजो रे । कहेजो कुशल ने खेम ॥ मुज है-
 डायी तमें नवि वीसरो रे । तमें धरजो बहु प्रेम ॥ ७ ॥
 सिं० ॥ हुं अजागिणी सरजी पापणी रे । नहीं
 मुज बांधव कोय । जे बांधव आवे मुज तेरुवा रे ।
 हरख धरीने सोय ॥ ८ ॥ सिं० ॥ तमें तिहां जइ
 आणुं मोकलावजो रे । पियर आवे चित्त ॥ सिंहजी सूडा

जल्ला निज देशना रे । नहीं परदेशी मित्त ॥ ए ॥
 ॥ सिं० ॥ सिंह सामंत हवे तिहांथी सिद्धि करे रे ।
 आव्यो चंपावती मांहि ॥ राजा सुरसुंदरने जेटियो रे ।
 हैडे घणो उत्साह ॥ १० ॥ सिं० ॥ सहुने दीधी
 रुकी वधामणी रे । हरख्यो सवि परिवार । पुरुषवेष
 आप्यो कुमरी तणो रे । देखाड्या तूखार ॥ ११ ॥
 सिं० ॥ दिन दश राखी राजा वीनवे रे ॥ तमें
 सिद्ध करो उज्जेण ॥ मंगल जमाइ अने मुज नंदी-
 नी रे । तेरुवा कारण तेण ॥ १२ ॥ सिं० ॥ बेश व-
 धामणी सिंह सामंत वढ्यो रे । उज्जेणी जणी ताम ॥
 वाटें जातां शकुन जल्ला थया रे । मन हरख्यो अ-
 जिराम ॥ १३ ॥ सिं० ॥ अनुक्रमें आव्या नयरी उज्जे-
 णीएं रे । धनदत्त साहने गेहे ॥ धनदत्तसाह सुत सहु
 आवी मढ्या रे । नृप कुंवरी गुणगेह ॥ १४ ॥ सिं० ॥
 नृप कुंवरी मनमां हरखी घणुं रे । निसुणी आणानी
 वात । हवे मल्लशुं जइने निज तातने रे । बली न-
 जरें देखिश मात ॥ १५ ॥ सिं० ॥

॥ दोहा ॥

॥ धनदत्तसाहने वीनवे । सिंह नामें सामंत ॥ बहू
 सहित तमे मोकलो । तुम बेटो गुणवंत ॥ १ ॥ तुम

सुत मुख जोवा तणे । राजाने बहु कोरु ॥ ते माटे
 तमे मोकलो । विनतिकरुं कर जोरु ॥ १ ॥ शेठें तव
 तिहां हा जणी । सुतनुं जाणी मन्न ॥ एहने सुमनें
 राखजो । करजो पुत्र जतन्न ॥ ३ ॥ सुरसुंदर राजा प्रतें ।
 कह्यो घणो जूहार ॥ मली करी वेहेला इहां । पधार-
 जो निरधार ॥ ४ ॥ वैरिसिंह राजा प्रतें, मंगल मलवा
 जाय ॥ आझा मागी तेहनी । नम्या तातने माय ॥
 ॥ ५ ॥ माताने चरणे नम्यो । माता दिये आशीष ॥
 पुत्रजी वेहेला आवजो । वहू सहित सुजगीश ॥ ६ ॥
 जला शकुन लेश करी । शुजलगनें शुजवार ॥ चंपावती
 नगरी जिहां । आव्या हरष अपार ॥ ७ ॥

॥ ढाल त्रीजी ॥ रे ठेल ठबिला नेमजी ॥ ए देशी ॥
 ॥ वात सुणी मन हरखीयो । सुरसुंदर राजानो रे
 हो ॥ सामैयुं सबलुं करे । गोरी करे गीतगानो रे हो ॥ १ ॥
 सहेर सवे शणगारीयुं । शणगास्यो बाजारो रे हो । घर
 घर हूआं वधामणां । जाट जणे जयकारो रे हो ॥ वा०
 ॥ १ ॥ स्वदेशनां परदेशनां । नरनारीनां वृंदो रे हो । धन
 दत्त सुत्तने निरखवा । उपन्यो अति आनंदो रे हो ॥
 वा० ॥ ३ ॥ मंगल गजथी उतस्यो । नृपने कीधो प्र-
 णामो रे हो ॥ मंगलकलशने देखीने । नृप मन ह-

(૫૧)

રહ્યો તામો રે હો ॥ વાળ ॥ ૪ ॥ નિજ ઘરમાંહિ પ-
ધરાવીયો । વાજંતે નિશાણો રે હો ॥ કુંવરી કલંક ઉ-
તારીયું । વત્ત્યો જયજયકારો રે હો ॥ વાળ ॥ ૫ ॥ કુ-
બુદ્ધિને મારવા તણો । રાજાયેં દીધો આદેશો રે હો ॥
ધનદત્ત સુતેં મૂકાવીયો । ઉત્તમ પુરુષ સુવિશેષો રે હો
॥ વાળ ॥ ૬ ॥ યતઃ ॥ ઉત્તમ અતિહિ પરાજવ્યો । હૈ-
ડે ન ધરે ડંશ ॥ ઢેઘો જેઘો ડુહવ્યો । મધુરો વાજે વંશ
॥ ૧ ॥ સજ્જાન તે સહી જાણજો । જો રુસે સો વાર ।
અંબ ન હોવે લીંબમો । જે જાતિ સહકાર ॥ ૨ ॥ અ-
ગર તણે અનુસાર । પીલંતાં પરિમલ દીયે ॥ તે સજ્જાન
સંસાર । જોયા પણ દીસે નહિં ॥ ૩ ॥ ઢાલ પૂર્વલી ॥ સ-
મકિત ધારી જે હોવે । તેતો સૂધું વિચારે રે હો ॥ જી-
વને સુખ ડુઃખ ઉપજે । કર્મતણે અનુસારેં રે હો ॥
વાળ ॥ ૭ ॥ નૃપ કહે એહ કુબુદ્ધિનું । મુખ દીઠે બહુ પા-
પોરે હો ॥ વિણ અવગુણ તે પાપીયેં । કુંવરીને કીધ
સંતાપો રે હો ॥ વાળ ॥ ૮ ॥ તે માટે અમ દેશમાં । રહેવું
ન પામે એહો રે હો ॥ સુરસુંદરેં નિજ દેશથી । કાલ્યો
સાહી તેહો રે હો ॥ વાળ ॥ ૯ ॥ હવે અપુત્રીઝ નૃપ
ચિંતવે । દેશ મંગલકલશને રાજ્ય રે હો ॥ પંચ મહાવ્રત
આદરી । સાધું આતમ કાજ રે હો ॥ વાળ ॥ ૧૦ ॥ ધનદ-

(७२)

त्तशाह अने धनवती । सपरिवार तेडावी रे हो ॥ व्रत
लेवाने सज्जा थयो । सहनुं मनकुं मनावी रे हो ॥ वा०
॥ ११ ॥ मंगल कलशने प्रेमशुं । थाप्यो पोताने पाटें
रे हो । सुरसुंदर राजा जणे । तुमें चालजो धर्मनी वाटें
रे हो ॥ वा० ॥ १२ ॥ श्रीयशोज्ज्वल सूरि कने । नृप व्रत
लीए उल्लरंगें रे हो । धनदत्त शाहने धनवती । तेह पण
व्रत लीये रंगें रे हो ॥ वा० ॥ १३ ॥ गुरु आदेश लही
करी । सुरसुंदर कृषिराय रे हो ॥ तीरथ यात्रा कर-
वा जणी । ते परदेशें जाय रे हो ॥ वा० ॥ १४ ॥ न-
गर पिंमोल ते थइ रहे । ते केम कहीयें साधो रे
हो ॥ एक ठामें रहेतां थकां । थाये संजमनो बाधो
रे हो ॥ वा० ॥ १५ ॥ राणी त्रैलोक्यसुंदरी । पुण्यव-
ती अजिरामो रे हो ॥ प्रसव्यो पुत्र पुरंदरु । जय-
शेखर जस नामो रे हो ॥ वा० ॥ १६ ॥ व्रत लीधुं
सुरसुंदरे । देइ मंगलने राज्यो रेहो ॥ सीमाका राजा कहे
। ए शुं कीधुं अकाजो रे हो ॥ वा० ॥ १७ ॥ ए पर-
देशी वाणियो । अंग देशनो रायो रे हो ॥ नाम धरावे
एहवुं । अम जीवित धिग थायो रे हो ॥ वा० ॥ १८ ॥

॥ दोहा ॥

॥ अंग देश लेवा जणी । आव्या मोहोटा राय ॥

(७३)

कटक सहु जेहुं करी । मंगत्रने नमवाय ॥ १ ॥ सिं-
ह नाम सामंतने । कीधो वरु राजान ॥ आगल कीधो
तेहने । देइ बहु आदरमान ॥ २ ॥ गुर्जर मरुधर मा-
लवो । मेवाडना झूपाळ ॥ धनदत्त सुतने सवि म-
द्व्या । आपी सार रसाळ ॥ ३ ॥ धनदत्त सुत वज-
रुवियो । जाडव नाम निशाण ॥ थरहर कांपे तव
धरा । कायर कंफे प्राण ॥ ४ ॥ मोरच रचिया जल्ली
परें । उंचा कुंगर जेम ॥ नाल चढावी उपरें । शूर
तणे मन प्रेम ॥ ५ ॥ पूजी श्रीजगवंतने । प्रणमी श्री-
गुरुपाय ॥ ध्यान धरी जगवंतनुं । ते ठे श्रावक राय
॥ ६ ॥ महामूढ्य मोहोटी अठे । घोडो जलधि तरंग ॥
मंगल नृप उपर चढ्यो । आणी मननो रंग ॥ ७ ॥
फोजें फोज सामी मल्ली । तव वाग्यां रणतूर ॥ मंग-
ल कलश तेणें अटकद्वयो । जाणें उग्यो सूर ॥ ८ ॥
रूप देखी मंगल तणुं । ते प्रणम्या झूपाळ ॥ ततदण
ते पाठा फल्या । आपी सार रसाळ ॥ ९ ॥ हवे आवी
निज मंदिरे । मंठाव्या प्रासाद ॥ शत्रुकार मंडावि-
या । हुठ तेजयजयकार ॥ १० ॥ श्री विजयसिंह सूरी-
सरु । समवसख्या उद्यान ॥ बहु परिवारें परवस्या ।
ते ठे ज्ञान निधान ॥ ११ ॥

(૫૪)

॥ ઢાલ ચોથી ॥ રાગ ગોમ્તી ॥

॥ સબલ આમંબર સજ કરી । જીવિ પ્રાણી રે ॥
તેમી સવિ પરિવાર । લાલ જીવિ પ્રાણી રે ॥ આવ્યા
સહગુરુ વાંદવા ॥ જ૦ ॥ પહેરી સવિ શણગાર ॥ લા૦
॥ ૧ ॥ પાંચે અજિગમ સાચવી ॥ જીવિ ॥ વાંઘ્યા
શ્રીગુરુ પાય ॥ લા૦ ॥ પ્રણમી વલી બહુ સાધુને ॥
જ૦ ॥ બેઠા રૂઢે ઠાય ॥ લા૦ ॥ શ્રીસિંહસૂરિ ઉપદિસે
॥ જ૦ ॥ જાણી સરલ સ્વજાવ ॥ લા૦ ॥ સાકર મ-
ધુરી વાણીયે ॥ જ૦ ॥ દાનશીયલ તપ જાવ ॥ લા૦
॥ ૩ ॥ ધર્મની દેશના સાંજલી ॥ જ૦ ॥ હરખ્યો મન
જૂપાલ ॥ લા૦ ॥ જૈન ધર્મ મનમાં વસ્યો ॥ જ૦ ॥
જીવદયા પ્રતિપાલ ॥ લા૦ ॥ ૪ ॥ કર જોમી ઉજો
રહે ॥ જ૦ ॥ પૂઠે મંગલ નરેશ ॥ લા૦ ॥ વિવાહની વિઠ-
વના ॥ જ૦ ॥ પામી કેળ વિશેષ ॥ લા૦ ॥ ૫ ॥ નામે ત્રૈલો-
ક્યસુંદરી ॥ જ૦ ॥ મુજ પ્રિયા વિણ વંક ॥ લા૦ ॥ કર્મ
કઠળ કીધાં કિસ્યાં ॥ જ૦ ॥ જે પામી એહ કલંક ॥ લા૦
॥ ૬ ॥ સૂરિ કહે રાજા સુણો ॥ જ૦ ॥ પૂર્વ જીવની વાત
॥ લા૦ ॥ વિણ સાંજલ્યે એ કર્મની ॥ જ૦ ॥ કથા ન આવે
ધાત ॥ લા૦ ॥ ૭ ॥ અંગે આલસ પરિહરો, સુણ રાજન
રે ॥ પૂરવ જીવ વૃત્તાંત ॥ લાલ સુણ રાજન રે ॥ પુણ્ય

(७५)

कीधुं ते वखाणीयें ॥ सु० ॥ मूकी मननी त्रांति ॥
ला० ॥ ७ ॥ दक्षिण जरतें जाणियें ॥ सु० ॥ क्किति-
प्रतिष्ठित नाम ॥ ला० ॥ पाटण मोहोढुं वखाणीयें ॥ सु० ॥
ऊँ करी अजिराम ॥ ला० ॥ ए० ॥ सोमचंद तिणें पाटणे
॥ सु० ॥ एक रहे कुलपुत्र ॥ ला० ॥ शूरचंद तेहना पिता
॥ सु० ॥ राखे घरनुं सूत्र ॥ ला० ॥ १० ॥ श्रीदेवी तस जार-
जा ॥ सु० ॥ दंपती प्रीति अपार ॥ ला० ॥ चतुराश
तास वखाणीयें ॥ सु० ॥ जेहने वश जरतार ॥ ला०
॥ ११ ॥ सरल स्वजावें पण करी ॥ सु० ॥ माने सह
तस लोक ॥ ला० ॥ धरमने ठामें वावरे ॥ सु० ॥ बहु
सोनश्या रोक ॥ ला० ॥ १२ ॥ तेह पाटणमां जाणीयें
॥ सु० ॥ सुश्रावक जिनदेव नाम ॥ ला० ॥ ते बेहुनुं मन
एक ठे ॥ सु० ॥ जेम लखमणने राम ॥ ला० ॥ १३ ॥
पूर्वहुं पण बहु अठे ॥ सु० ॥ जिनदेवने बहु धन्न ॥ ला० ॥
बहु वली उपराजवा ॥ सु० ॥ वाहण चढवानुं मन्न ॥
ला० ॥ १४ ॥ एक दिन ते सोमचंद्रने ॥ सु० ॥ मित्रने
कहे मन वात ॥ ला० ॥ परदेशें मनसा अठे ॥ सु० ॥
तुं ठे शुरू सुजात ॥ ला० ॥ १५ ॥ सोनश्या मुज
रोकमा ॥ सु० ॥ सोंपुं बार हजार ॥ ला० ॥ विश्वास
जाणी मित्रनो ॥ सु० ॥ धर्म बांधव तुं सार ॥ ला० ॥ १६ ॥

(७६)

ए धन माहारुं तुं सहि ॥ सु० ॥ वावरजे शुज ठाम
॥ ला० ॥ लाज घणो ठे तुमने ॥ सु० ॥ ए ठे उत्तम
काम ॥ ला० ॥ १७ ॥ ते धन सोंपी मित्रने ॥ सु० ॥
तेणे सिद्धि करी परदेश ॥ ला० ॥ जिनदेव सारिखो
को नहीं ॥ सु० ॥ ऐ ऐ पुरुष विशेष ॥ ला० ॥ १८ ॥ मानव
जव लाहो लीजीयें ॥ सु० ॥ देइ दान सुपात्र ॥ ला० ॥
सोमचंद्र अनुमोदतो ॥ सु० ॥ करे निज निर्मल गात्र ॥
ला० ॥ १९ ॥ सोमचंद्र नर सारिखो ॥ सु० ॥ कोडिमांहि
कोइ एक ॥ ला० ॥ होय के न होय बली ॥ सु० ॥ ते सुण-
जो सुविवेक ॥ ला० ॥ २० ॥ जिनदेवनुं धन वावरे ॥ सु० ॥
मन नाणे अहंकार ॥ ला० ॥ निज मित्रने अनुमो-
दतो ॥ सु० ॥ परने करे उपगार ॥ ला० ॥ २१ ॥
घर सारुं धन वावरे ॥ सु० ॥ पोतानुं पण सार ॥
॥ ला० ॥ जैन धर्म बली आदरे ॥ सु० ॥ नारीने
जरतार ॥ ला० ॥ २२ ॥

॥ दोहा ॥

॥ श्रीदेवी मन चिंतवे । धन्य ए भुज जरतार ॥
धन्य जिनदेव वखाणीयें । जैन धरम जग सार ॥ १ ॥
नंद शेठनी दीकरी । देवदत्तनी नारि । ते पण एहिज
पाटणे । ज्ञानानामें नारि ॥ २ ॥ श्रीदेवीने सखिपणुं ।

घणुं ते जडा साथ ॥ जडा पण नेहें करी । मन
 आपे तस हाथ ॥ ३ ॥ देवदत्तना देहमां । रक्तपित्तनो
 रोग ॥ व्याप्यो करम तणे वशें । जडा करे बहुशोक
 ॥ ४ ॥ श्रीदेवी आगल कहे । कोढी हुउं जरतार ॥
 हवे बाइ शुं कीजीएं । ए दुःखनो नहीं पार ॥ ५ ॥

॥ ढाल पांचमी ॥ राग केदारो गोमी ॥

॥ मुह मचकोडीने कहे रे । जडाने तेणी वार ॥
 देवदत्तने तुज संगशी रे । उपन्यो रक्त विकार रे
 ॥ १ ॥ बेहेनी ॥ म करीश मुजशुं वात । वेगली रहे कर
 सात रे ॥ बे० ॥ नहिं जलो ताहारो संघात रे ॥ बे० ॥
 वंध्युं ताहारुं गात्र रे ॥ बेहेनी ॥ म० ॥ २ ॥ जडाने
 तव उपन्यो रे । मनमां घणो विखवाद ॥ ते चिंतवे
 एह शुं लवे रे । मन आणी उन्माद रे ॥ बेहेनी० म०
 ॥ ३ ॥ उठी ते आमण डूमणी रे । नयणें ऊरंती
 नीर ॥ बलती बोलावी हरखशुं रे । कांइ बाइ हुइ दि-
 लगीर रे ॥ बेहे० म० ॥ ४ ॥ जडा कहे तुज नवि घटे रोएह-
 वो कहेवो बोल ॥ श्री कहे में हांसी करी रे । तुज तनु कुं-
 कुम घोल रे ॥ बेहे० म० ॥ ५ ॥ श्रीदेवीयें ततक्षणें रोबेसारी
 धरी बांहि ॥ माहरे तुं सहि जाणजो रे । वाढही न-
 गरी मांहि रे ॥ बेहे० म० ॥ ६ ॥ रोषहतो ते उतस्यो

(७७)

रे । विलय गयो विखवाद ॥ श्रीयें करम बाध्युं हतुं रे ।
तेहनो रह्यो सवाद रे ॥ बहे०म० ॥ ७ ॥ जीव बांधे ते अति
घणुं रे । रसनाथी बहु कर्म ॥ जेणें रसनाने वशे करी
रे । तेहने पोते धर्म रे ॥ बहे०म० ॥ ८ ॥ जे पंचेंद्रिय
वश करे रे । तेहने लागुं पाय ॥ दीप्तिविजय कहे जा-
णजो रे । तेहने बहु सुख आय रे ॥ बहे०म० ॥ ९ ॥

॥ दोहा ॥

॥ मुनिवरना संजोगथी ॥ पामी समकित सार ॥
ते पाळे वेहु जणां । श्रावकना व्यवहार ॥ १ ॥ अतिहि
शुच जावें करी । ते पोहोतां परलोक ॥ पंच पद्योपम
आजखे । सौधमें सुरलोक ॥ २ ॥ सौधर्मा देवलोकथी ।
सोमचंद्रनो जीव ॥ चवीने तुं चूपति हुज । पुण्यवंत
अतीव ॥ ३ ॥ देवीनुं सुख जोगवी । पूरण पूरी आय ॥
श्रीदेवीनो जीव ते । त्रैलोक्यसुंदरी आय ॥ ४ ॥ परद-
व्यें उपराजीयुं । पुण्य घणुं गुण खाण ॥ जाडे परणी
सुंदरी । ते तुं सहि करी जाण ॥ ५ ॥ हांसीयें पहेले जवे ।
वयण कळुं विण वंक ॥ ते माटे ए सुंदरी । पामी मो-
होटुं कळंक ॥ ६ ॥ रुमां जूमां जीवडा । जे हसतां बांधे
कर्म ॥ शुच अशुच ते जोगवे । साचो श्रीजिन धर्मा ॥ ७ ॥

(७६)

॥ ढाल ठळी ॥ साहेलडीनी देशी ॥

॥ देशना सुणी मन हरखीयो ॥ साहेलडी रे । मं-
गलकलश चूपाळ तो ॥ आजुनो मुज दिन जलो ॥
सा० ॥ सांजढ्यां वयण रसाळ तो ॥ १ ॥ वांदी निज
घरे आवीया ॥ सा० ॥ मन आव्यो वैराग तो । ए
संसार ठे कारिमो ॥ सा० ॥ साचो धर्म वीतराग तो
॥ २ ॥ हरख धरी धन वावरी ॥ सा० ॥ करे पोता-
नुं काज तो ॥ जयशेखरने तव दीये ॥ सा० ॥ चं-
पावतीनुं राज तो ॥ ३ ॥ सिंहसूरि पासें दीये ॥ सा० ॥
पेच महाव्रत चार तो ॥ अति उत्सव आरुंबरें ॥ सा०
॥ नर वली एक हजार तो ॥ ४ ॥ श्रीगुरुनी सेवा
करे ॥ सा० ॥ तेणें जण्यां अंग अग्यार तो ॥ योग्य
जाणी पदवी दीये ॥ सा० ॥ सिंहसूरि गणधार तो
॥ ५ ॥ सुखिया जीव ते सुख लहे ॥ सा० ॥ ते सही
पुण्य प्रमाण तो ॥ पुण्यवंतनां सहु करे ॥ सा० ॥
जगमां सबळ वखाण तो ॥ ६ ॥ सुंदरी पण दीक्षा
दीये ॥ सा० ॥ हरखे नृपने साथ तो ॥ बहु नारीशुं
परवरी ॥ सा० ॥ लोच करे निज हाथ तो ॥ ७ ॥
चतुर ते तेहने जाणीयें ॥ सा० ॥ जे अव सरनो
जाण तो ॥ संसारी सुख विलसी करी ॥ सा० ॥

(९०)

संजम लीये गुणखाण तो ॥ ८ ॥ संजम पाळी निर्-
मळुं ॥ सा० ॥ पोहोता ब्रह्मसुरलोक तो ॥ तिहांथी
चवीने उपज्या ॥ सा० ॥ पाम्या नरजव थोक तो
॥ ९ ॥ तिहां पण दीक्षा लेइ करी ॥ सा० ॥ पामशे
केवल नाण तो । अनुकरमें मुगतें गया ॥ सा० ॥ तेहनुं
करवुं वखाण तो ॥ १० ॥ गुणवंतना गुण गाइयें ॥ सा०
॥ जाखे श्री जगवंत तो । निर्मल थाये आतमा ॥
सा० ॥ पामीयें सुख अनंत तो ॥ ११ ॥ श्रीमंगल-
कलश सूरि तणो ॥ सा० ॥ रास रच्यो सुविदास
तो ॥ जणें गणें जे सांजले ॥ सा० ॥ जेम होय परम
विदास तो ॥ १२ ॥ रास करंतां एहनो ॥ सा० ॥
मुज मन अति रंगरोल तो ॥ कहेतां रंग मुज उपन्यो
॥ सा० ॥ जेम मजीठनो चोल तो ॥ १३ ॥ सुपन
मांहि गज उपरें ॥ सा० ॥ बेठा दुइ रुद्धि राज्य तो
॥ तेम ए रास करतां थकां ॥ सा० ॥ सिद्धि चढे
सवि काज तो ॥ १४ ॥ श्रीविमलबोध सूरि श्वरें ॥ सा० ॥
दीधो ए उपदेश तो ॥ शांतिनाथ पहेले जवें ॥ सा० ॥
श्रीखेण नामे नरेश तो ॥ १५ ॥ ते आगल मन रंगशुं
॥ सा० ॥ संबंध कह्यो सुरसाल तो ॥ शांतिनाथ पहे-
ले जवें ॥ सा० ॥ मंगलकलश भूपाळ तो ॥ १६ ॥ जैन

(९१)

धर्म आराधियो ॥ सा० ॥ साख्यां आतम काज तो
॥ परमानंद पद पामीयो ॥ सा० ॥ जागवी बहु
दिन राज तो ॥ १७ ॥ धन सारथवाहें साधुने ॥
सा० ॥ दीधुं अढलक दान तो । तीर्थकर पदवी
लही ॥ सा० ॥ इंद्र करे बहु मान दो ॥ १८ ॥ यतः॥
जैनधर्म समाराध्य । जूत्वा विजयजाजनं ॥ प्राप्ताः
सिद्धिसुखं ह्येते । श्लाघ्या मंगलकुंजवत् ॥ १९ ॥

॥ ढाल सातमी ॥ म म करो मायारे काया
कारमी ॥ ए देशी ॥

॥ पुण्य करो तमें प्राणीया । पुण्ये नवे निधान रे ।
पुण्यथी सवि सुख उपजे । गहुंथी जेम पक्कान्न रे
॥ १ ॥ पुण्य० ॥ श्रीविजयमान सूरिसरु । तपगच्छ-
नो शणगार रे ॥ तेहने राज्येरंगें करी । रास रच्यो
सुविचार रे ॥ २ ॥ पु० ॥ श्रीविजयदान सूरिसरु ।
उत्तम जेहनुं नाम रे ॥ मुनिवरमांहे वखाणीयें ।
जाग्यवंत गुणधाम रे ॥ ३ ॥ पु० ॥ तेहना शिष्य
सुहंकरु । श्रीराजविमल उवजाय रे । तेहना शिष्य
वखाणीयें । श्रीमुनिविजय उवजाय रे ॥ ४ ॥ पु० ॥
तेहना शिष्य वखाणीयें । संवेगी शिरदार रे । श्रीदे-
वविजय वाचक वरु । उस वंस शणगार रे ॥ ५ ॥

(९२)

पु० ॥ प्राग वंश कुल उपना । निज गुरुने सुखदायी
रे ॥ श्रीमानविजय पंडित वरु । दोलत अधिकी स-
वाइ रे ॥ ६ ॥ पु० ॥ गुरु नामे सुख उपजे । मनें
बुद्धि सघली आवे रे । दीप्तिविजय सुख कारणें ।
रास रच्यो शुद्ध-नार्त्तवे रे ॥ ७ ॥ पु० ॥ निज शिष्य
धीर विजयतणुं । वांचवानुं मन जाणी रे ॥ रास
रच्यो रलीयामण्णे । मनमांहि उलट आणी रे ॥ ८ ॥
पु० ॥ संवत सतरें जाणजो । वरस ते उगणपच्चासो रे ॥
जणे गणे जे सांजले । कवि दीप्तिनी फलजो आशो
रे ॥ ९ ॥ पु० ॥ इति श्रीमंगलकलशरासे तृतीयः
खंरुः समाप्तः ॥ १ ॥ समाप्तोयं मंगलकलशरासः ॥

